

Socialstyrelsen

Opsporings- guide

Opsporing af unge i risiko for hjemløshed

December 2019

Viden til gavn

Publikationen er udgivet af

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Forfatter: Socialstyrelsen
Udgivet december 2019

Download eller se rapporten på
www.socialstyrelsen.dk

Der kan frit citeres fra rapporten med
angivelse af kilde.

Trykt udgave: 978-87-93944-03-9
Digital udgave: 978-87-93944-02-2

Indhold

Indledning	5
Introduktion til faserne i opsporingsarbejdet	9
Brug af redskaber og tværfagligt samarbejde	9
Introduktion til faser og redskaber i guiden	10
Identifikation af bekymring	14
Redskab 1: Profilredskab	14
Refleksion om bekymring	17
Refleksioner over kontaktskabelsen	19
Redskab 2: Refleksionsspørgsmål i forhold til kontaktskabelse	20
Vurdering af risiko for hjemløshed	24
Redskab 3: Dialogredskab og risikoafdækning	24
Viden fra andre aktører	37
Overlevering og fremadrettede handlinger	40
Løbende mulighed for overlevering og igangsættelse af fremadrettede handlinger	40
Udarbejdelse af arbejdsgangsbeskrivelser	41
Bilag	44
Dimensionen: Boligforhold	44
Dimensionen: Økonomi	47
Dimensionen: Familie/rammer og opvækst	49
Dimensionen: Psykisk sårbarhed	58
Dimensionen: Rusmiddelproblematikker og afhængighed	61
Dimensionen: Skole, uddannelse og beskæftigelse	63
Dimensionen: Udviklingen og adfærd	65
Dimensionen: Venner og adfærd	71
Dimensionen: Kriminalitet	73
Dimensionen: Funktionsnedsættelse	75

Indledning

Socialstyrelsen har i samarbejde med praktikere fra kommuner og Rambøll Management Consulting (Rambøll) udviklet en guide, som kan understøtte kommunerne i opsporingen af unge i risiko for hjemløshed. Guiden er målrettet medarbejdere, der møder unge i deres daglige arbejde, fx UU-vejledere, skolelærere, myndighedssagsbehandlere mv. på tværs af forskellige forvaltninger i kommunerne, men også medarbejdere, der arbejder i fx frivillige foreninger, NGO'er mv.

Indsatsen mod hjemløshed i Danmark

Socialstyrelsen har siden Hjemløsestrategien i 2009-2012 samarbejdet med kommuner om reduktion af hjemløshed. Herunder er der sat fokus på tidlig forebyggelse af hjemløshed blandt unge med blandt andet "Ungeprojektet"¹ og "Overgangs-boligprojektet"².

De senere års tiltag på hjemløseområdet i Danmark har været baseret på Housing First-tilgangen, der betoner vigtigheden af tidligt i et indsatsforløb at få skabt en stabilisering af boligsituationen. Housing First-tilgangen gør op med den tidligere fremherskende tilgang til hjemløshed med fokus på boligparathed, der lagde vægt på, at borgere i hjemløshed først skulle blive parat til at bo i egen bolig, før der blev tilbudt en bolig. Housing

First-tilgangen lægger ligeledes vægt på, at der samtidig med stabiliseringen af boligsituationen gives en intensiv og fleksibel social støtte, der er tilpasset de ofte komplekse støttebehov blandt borgere i hjemløshed.

De nationale kortlægninger af hjemløshed har vist at der fra 2009 til 2017 var en kraftig stigning i antallet af unge i hjemløshed. I 2019 viste den seneste tælling at antallet endelig er stagneret, og at der især i de store byer er registreret et fald. Ved hjemløsetællingen i 2009 blev der registreret 633 unge i hjemløshed mellem 18 og 24 år, mens der ved tællingen i 2015 blev registreret 1.172 unge i hjemløshed i samme aldersgruppe. Tidlig opsporing af unge i risiko for hjemløshed, og unge, som allerede befinder sig i en hjemløshedssituation, er derfor en aktuell og afgørende indsats, der skal bremse stigningen i antallet af unge i hjemløshed i Danmark.

Kortlægningerne af hjemløshed har også vist, at omtrent halvdelen af de unge i hjemløshed er "sofasovere", der overnatter midlertidigt hos familie og venner, hvilket er en højere andel end i de øvrige aldersgrupper³. Det betyder, at det ofte er andre grupper af fagpersoner, der møder de unge og ser de første tegn på (risiko) for hjemløshed, end det er tilfældet for andre grupper af borgere i hjemløshed.

1 Rambøll Management Consulting og VIVE 2018: En helhedsorienteret og tidlig indsats mod hjemløshed blandt unge og unge i risiko for hjemløshed (Ungeprojektet).

2 Rambøll Management Consulting og VIVE 2017: Afprøvning af midlertidige overgangsboliger med ICM-bostøtte til unge hjemløse.

3 VIVE 2017: Hjemløshed i Danmark 2017.

Formålet med guiden

Med satspuljeaftalen for 2018–2021 blev der afsat midler til at styrke indsatsen til unge i alderen 14 til 24 år, som er i risiko for eller allerede befinder sig i hjemløshed – Housing First for Unge.

Housing First for Unge tager udgangspunkt i de oprindelige principper for Housing First, som er beskrevet i nedenstående boks.

Housing First for Unge er grundlæggende funderet på et ungesyn, som tilsiger, at den enkelte unge først og fremmest er et ungt menneske og derfor ikke mødes som hjemløs, misbruger, psykisk syg mv. Dette ungesyn er centralt for, at de unge kan se sig selv som en del af målgruppen for det opsporende arbejde og for eventuel efterfølgende støtte.

Principper for Housing First

Organisationen Pathways to Housing⁴, der har spillet en ledende rolle for udviklingen af Housing First-tilgangen i USA, anbefaler otte principper for Housing First (Tsemberis, 2010):

- Boligen som en basal menneskerettighed
- Respekt, varme og medmenneskelighed over for alle brugere
- En forpligtelse til at arbejde med brugerne, så længe de har behov
- Selvstændige boliger i almindeligt byggeri
- Adskillelse af bolig og støttetilbud
- Udgangspunkt i brugerens behov (consumer choice) og selvbestemmelse
- Recovery-orientering
- Skadesreduktion.

Housing First-tilgangen bygger endvidere på en række bredere trends, når det gælder udviklingen af sociale indsatser overfor borgere med sociale støttebehov, i form af deinstitutionalisering, normalisering af leveforhold, herunder boligforhold, individualisering af den sociale støtte og en decentralisering af leveringen af serviceydelser⁵.

4 Organisationen Pathways to Housing er baseret i New York og ledes af Sam Tsemberis. Pathways to Housing har i 2010 udgivet en manual for Housing First: Tsemberis, S. (2010) Housing First. The Pathways Model to End Homelessness for People with Mental Illness and Addiction (Center City, Minnesota: Hazelden).

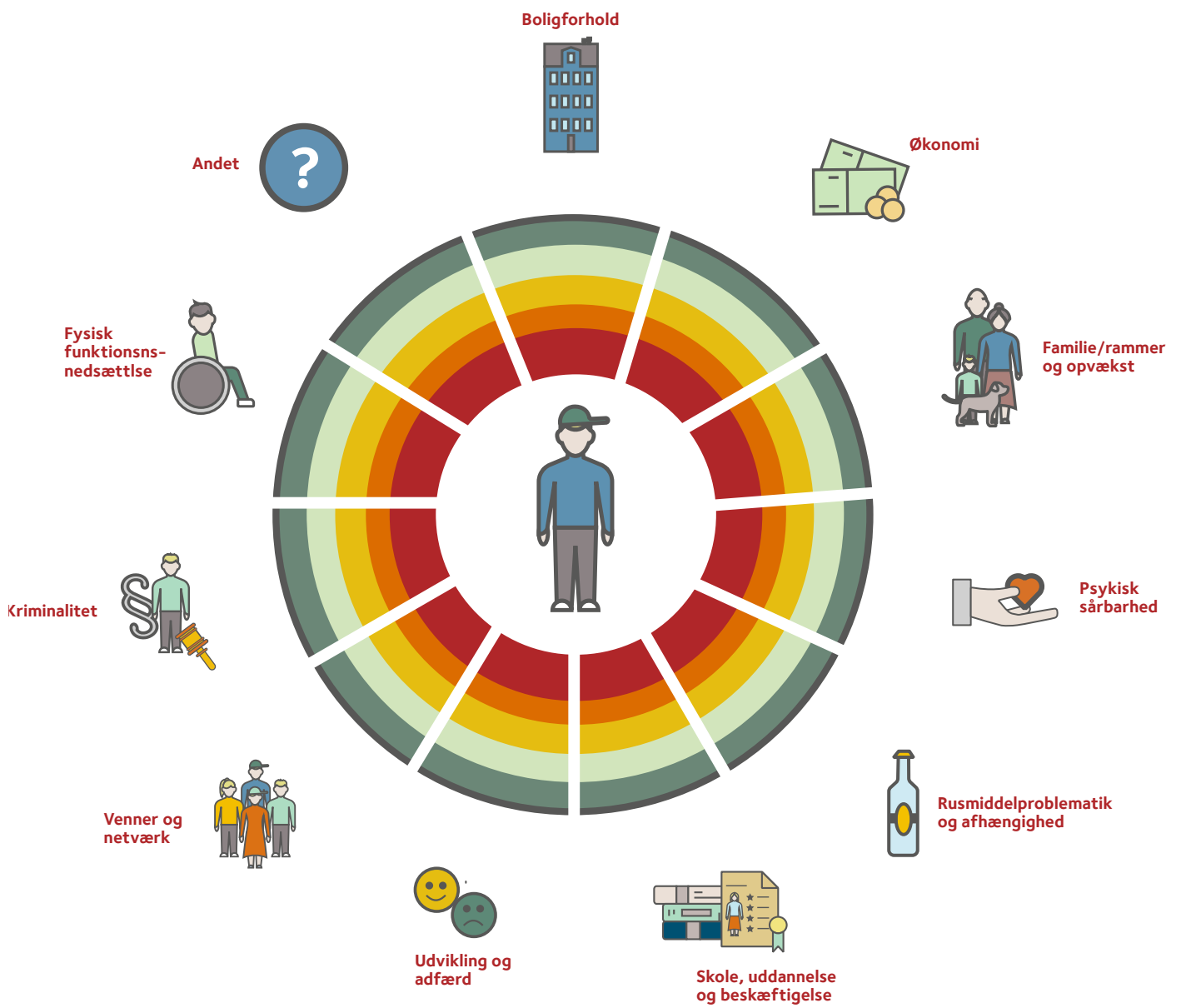
5 Busch-Geertsema, V. (2013): Housing First Europe. Final report. Bremen/Brussels.

Et andet væsentligt element i tråd med Housing First-principperne er, at de unge anerkendes som eksperter og aktører i eget liv og derfor inddrages aktivt i løsningerne.

Housing First for Unge bygger derved på en helhedsorienteret tilgang, hvor indsatserne tilpasses den enkelte unge med særligt blik for de aspekter, som knytter sig til dét at være ung. Herunder, at unge, qua deres alder står i en række overgange i livet, der kan være ekstra svære, når den unge er udsat.

Redskaberne i denne guide er udviklet som led i ovenstående og knytter sig således til målgruppen af unge i alderen 14 til 24 år, herunder unge, der allerede modtager forskellige former for støtte i kommunalt regi, og unge, som endnu ikke er opsporet.

Redskaberne og denne guide er blevet udviklet dels på baggrund af en indledende litteratur-kortlægning, dels i en samskabende proces med kommunerne, hvor redskaberne er blevet testet af praktikere, revideret og gentestet. Guide og redskaber står således både på et forsknings- og praksisfunderet grundlag. Alle opmærksomhedspunkter, som anvendes i redskaberne, kan findes i den udarbejdede vidensdeklarering, hvor det fremgår, hvilket forskning og øvrig litteratur, der er inddraget i udarbejdelsen af redskaberne. Vidensdeklareringen fremgår som bilag til guiden.

Introduktion til faser i opsporingsarbejdet

Tidlig forebyggelse inkluderer et øget fokus på opsporingen af unge i risiko for hjemløshed. En vellykket opsporing kræver, at fagpersoner, der møder de unge, er rustet til at vurdere, om den unge er i risiko for hjemløshed eller allerede befinder sig i en hjemløsesituation; at fagpersoner kan indgå i en dialog med den unge herom, samt at der skabes viden om, hvad næste handling skal være for, at den unge modtager tilstrækkelig støtte til at blive hjulpet ud af risikoen for en hjemløsesituation.

Nærværende guide beskriver en fremgangsmåde og en række redskaber til at understøtte arbejdet med forebyggelse fra en tidlig identifikation af bekymring til igangsættelse af fremadrettede handlinger. Formålet med guiden og de dertilhørende redskaber er at skabe en fælles systematisk tilgang og et fælles sprog på tværs af forvaltninger, fagområder og aktører og dermed understøtte arbejdet med bekymringer for hjemløshed blandt unge borgere.

Guiden giver en introduktion til faserne i opsporingsarbejdet, ligesom guiden kobler de forskellige redskaber på de enkelte faser. Fasemodellen er et udtryk for et typisk forløb, men der kan være variationer dels fra bekymring til bekymring, dels i kommunal praksis. Derfor er redskaberne bygget op på en måde, hvor de kan benyttes selvstændigt, ligesom redskaberne kan benyttes til at understøtte de allerede eksisterende redskaber/værktøjer og tilgange, som anvendes på området (fx ICS, børnefaglig undersøgelse, VUM, tværfaglige møder mv.)

Brug af redskaber og tværfagligt samarbejde

Faserne skal ses som en arbejdsgang, hvor man én fase ad gangen systematisk bliver opmærksom på en bekymring og kvalificerer denne frem mod iværksættelsen af konkrete handlinger. For nogle

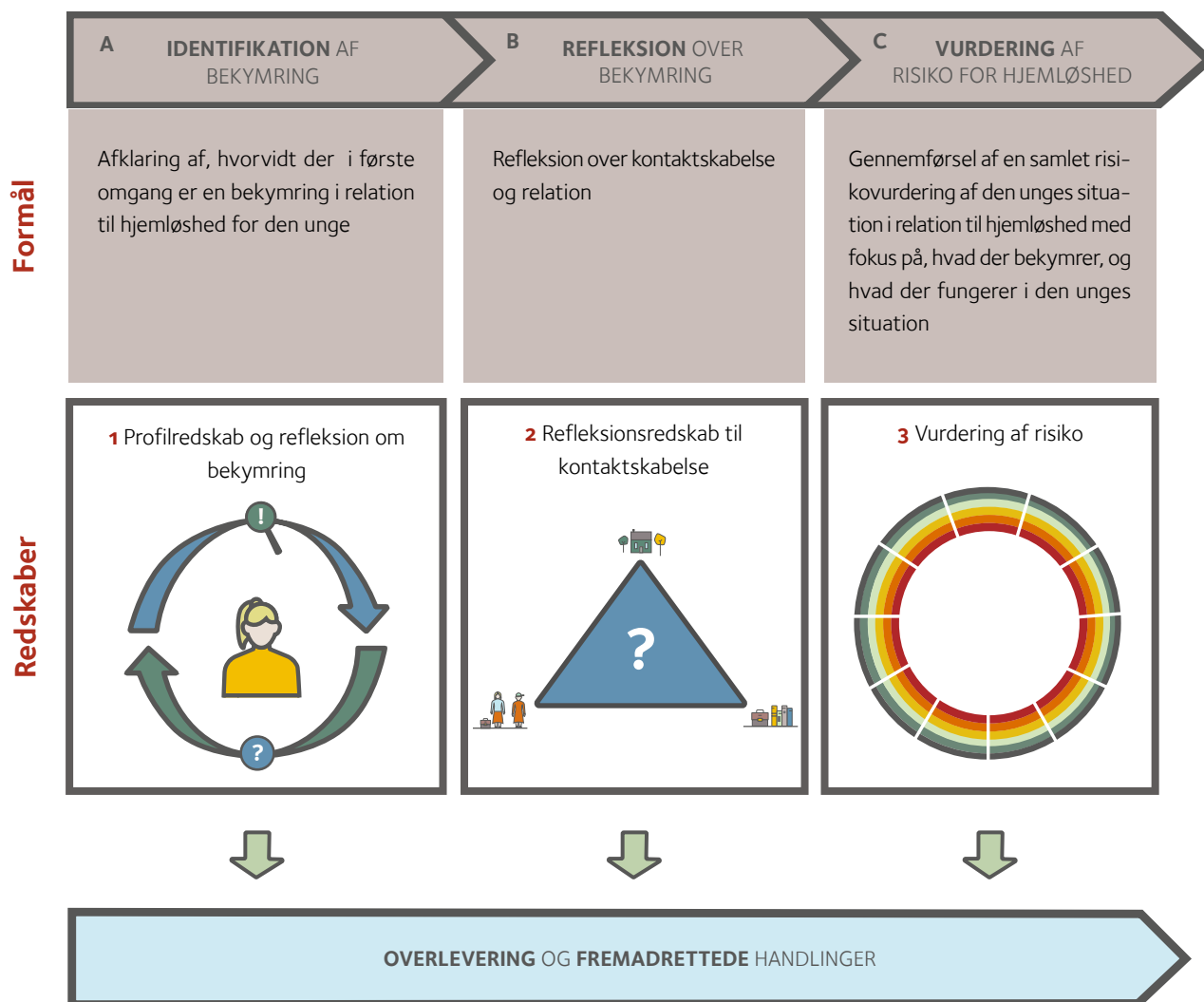
medarbejdere vil det være relevant at gennemgå alle faserne for at **kvalificere den indledende bekymring**, mens der i andre tilfælde vil være tilstrækkelig viden om bekymringen allerede i den første fase, hvorefter de efterfølgende faser vil foregå i fx en børnefaglig undersøgelse (§ 50-undersøgelse) for unge under 18 år og via handleplan (§ 140-handleplan) for unge over 18 år. Redskaberne er dermed både relevant til belysning af bekymringen og til konkret undersøgelse og udarbejdelse af handleplan eller udredning.

Samtidig kan de enkelte redskaber godt benyttes **selvstændigt** af den enkelte medarbejder, ligesom den enkelte medarbejder godt kan fokusere på en enkelt fase og herefter overlevere bekymringen til en anden medarbejder eller anden myndighed. Man kan således godt benytte ét eller flere redskaber uden at skulle foretage den fulde gennemgang. For unge under 18 år kan der eksempelvis være bekymringer, der fører til en underretning, og hvor den videre kvalificering og indsats foregår i regi af den forvaltning, som modtager underretningen, dvs. typisk myndighedssagsbehandlere på børne- og unge-/familieområdet.

Endelig skal redskaberne ikke ses som udtømmende, men skal hjælpe til at bringe de forskellige fagligheder i spil og bidrage til en systematisk vurdering af den unges situation og risiko.

Modellen nedenfor giver et kort overblik over de forskellige faser i processen og tydeliggør de forskellige trin samt underlæggende redskaber, der bringes i spil undervejs.

Introduktion til faser og redskaber i guiden

Identifikation af bekymring

Identifikationen af en bekymring kan ses som en overvejelsesproces, den enkelte medarbejder kan have, hvor medarbejderen overvejer, om der er nogle tegn, som medarbejderen vurderer, giver anledning til bekymring i forhold til risiko for hjemløshed.

Ved identifikation af bekymringen er der en række særlige punkter, der er væsentlige at være opmærksom på, når man møder udsatte unge, der kan være i risiko for hjemløshed eller som allerede befinder sig i en (ukendt for medarbejderen) hjemløsesituation. Her kan **redskab 1** anvendes. Redskabet fremhæver en række særlige opmærksomhedspunkter, der er kendetegnet for unge i risiko for hjemløshed. Samtidig indeholder redskabet en række refleksionsspørgsmål, der retter opmærksomheden på, hvorfor man som medarbejder er bekymret for den unge, og som kan være med til at kvalificere medarbejderens bekymring forud for næste fase eller overlevering.

Refleksion over bekymring

Hvis den indledende identifikation af bekymring fører videre til et behov for at få kvalificeret bekymringen, er næste skridt at overveje kontaktskabelsen med den unge. **Redskab 2** er et refleksionsredskab, der understøtter medarbejderen i forhold til den indledende kontaktskabelse til den unge. Her er det vigtigt, at medarbejderen er bevidst om, hvilken kontekst man møder den unge i, hvilken relation man har til den unge og hvilken betydning ens faglighed har for, hvad man kan tale med den unge om. Forenklet sagt understøtter redskabet, at man bliver bevidst om, hvad ens kontakt kan "åbne op" for hos den unge, og om man som medarbejder kan håndtere dette.

Vurdering af risiko for bekymring.

Når en indledende bekymring er identificeret, kan der gennemføres en dyberegående bekymringsafdækning. Den afdækning kan benyttes, hvis der er behov for viden om den unges risiko- og beskyttelsesfaktorer. Bekymringsafdækningen kan gennemføres af den faglige medarbejder alene men bør optimalt gennemføres med inddragelse af den unge. **Redskab 3** understøtter den indledende kvalificering af viden om bekymringen. Redskabet underbygger dialogen med den unge via en række dimensioner, der er centrale at belyse i forhold til at vurdere den unges risiko for hjemløshed. Til afdækningen kan man anvende redskab 3 for vurdering af risikoen hos den enkelte unge på hver dimension og med et fokus på risiko- og beskyttelsesfaktorer for at sikre en balanceret bekymringsafdækning. Endvidere er der tilknyttet et bilag til redskab 3, som giver indblik i, hvilken potentiel relevant information forskellige aktører kan ligge inde med, som kan give inspiration til, hvem man kan kontakte for at indhente yderligere information, som kan kvalificere risikoafdækningen.

Gennemgående fase: Overlevering og fremadrettede handlinger

Overleveringen og fremadrettede handlinger ift. bekymringen er en gennemgående fase, da der kan være behov for overlevering og konkrete handlinger i forlængelse af hver af faserne. Det er således muligt at springe til overlevering og fremadrettede handlinger fra hver af de øvrige faser afhængigt af bekymringens karakter, aktørens rolle og kompetencer samt kommunens organisering.

Det er op til den enkelte kommune at definere og afklare, hvordan man konkret vil overlevere handlinger, ligesom det også er kommunespecifikt, hvilke aktører der anses som centrale i de forskellige faser. Således lægger guiden op til, at kommunerne har en model for samarbejde, som tydeliggør, hvem der gør hvad, hvem som har ansvaret samt hvornår dette kan gøres. Modellen for samarbejde kan således være med til at understøtte det konkrete arbejde med at opspore og handle på unge, der er i risiko for hjemløshed.

Til at understøtte kommunernes arbejde med at definere og afklare, hvordan der skal handles og overleveres, er der til den gennemgående overleveringsfase udviklet en arbejdsgangsbeskrivelse-skabelon, som kan understøtte kommunerne

i at strukturere arbejdet med at skabe klare kommunale retningslinjer og snitflader i arbejdet med plads til, at kommunerne kan tilpasse skabelonen til egen virkelighed.

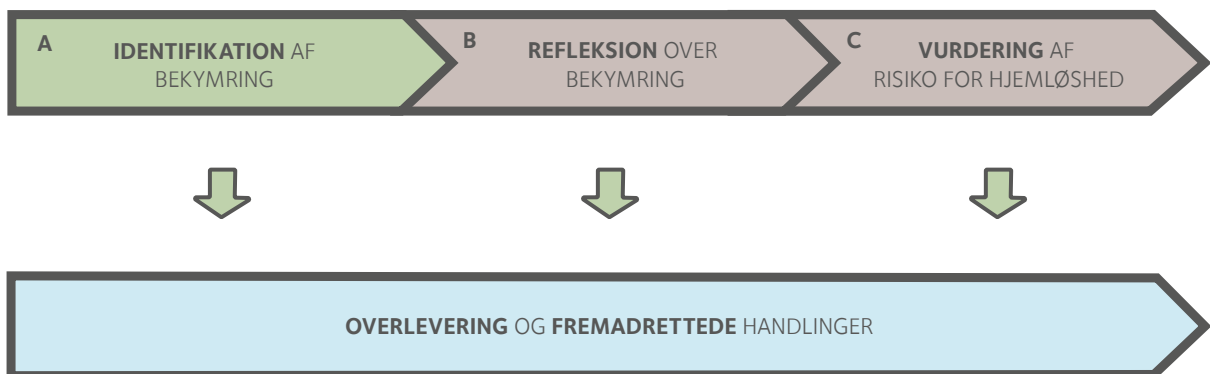
Bilag - Vidensdeklarering

Endelig findes bagerst en oversigt over og beskrivelse af de enkelte risiko- og beskyttelsesfaktorer, som redskaberne henviser til, herunder hvilke kilder og litteratur som risiko- og beskyttelsesfaktorerne er udledt fra.

De enkelte faser og redskaber beskrives mere dybdegående i de efterfølgende kapitler.

Identifikation af bekymring

Redskab 1: Profileredskab og refleksion om bekymring

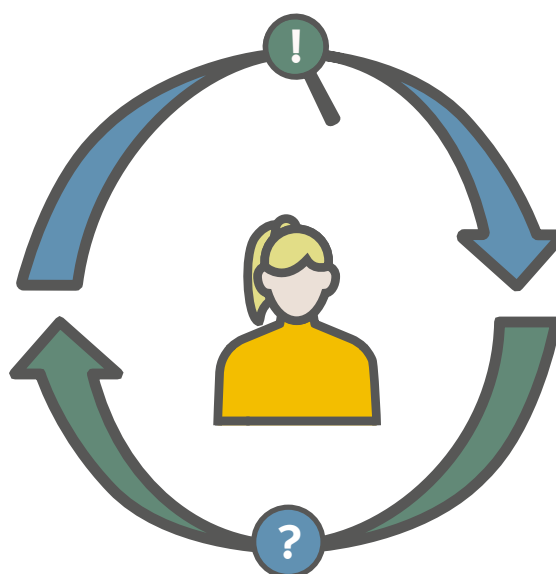
Målgruppen for redskab 1 er de aktører, som i deres daglige virke vil møde unge i risiko for hjemløshed. Målgruppen vil således typisk være (men er ikke afgrænset til) frontpersonaler ude på uddannelsesinstitutioner, jobcentre, fritidsinstitutioner mv., som vil kunne støde på unge, som er i risiko for hjemløshed.

Når man fokuserer på unge i risiko for hjemløshed, skal man være opmærksom på, at unge kan befinde sig i en række kritiske overgange i deres liv. Dette er særligt relevant i et opsporingsøjemed, da en eller flere kritiske overgange kombineret med konkrete bekymringstegn for social udsathed generelt og risiko for hjemløshed specifikt kan øge den samlede risiko for fremtidig hjemløshed.

Der er således en række **opmærksomhedspunkter**, som er observerbare handlinger, og individuelle opmærksomhedspunkter, der kan være indikation på, at en ung er i risiko for hjemløshed eller allerede befinder sig i en (for frontmedarbejderen ukendt) hjemløsesituation. Udover de konkrete observerbare bekymringstegn bør der også fokuseres på **kritiske overgange**, som kan være en medvirkende faktor til yderligere bekymring. Det kan både være tegn og kritiske overgange, som er observerbare, eller det kan bygge på viden, man har i forvejen eller har modtaget fra en anden part.

Opmærksomhedspunkterne og de kritiske overgange kan være guidende i forhold til den indledende identifikation af en bekymring, og de kan guide dialogen, hvis bekymringen kommer som en henvendelse fra en anden person, der er bekymret for den unge. Opmærksomhedspunkterne skal ses som et hjælperedskab og ikke som en tjekliste. Samtidig skal opmærksomhedspunkterne ses i kombination med hinanden, da en kombination af flere forskellige opmærksomhedspunkter samtidigt med én eller flere kritiske overgange kan være grundlag for øget bekymring. De nedenstående kritiske overgange og opmærksomhedspunkter er ikke en udtømmende liste, og der kan således også være andre tegn, som kan skabe bekymring.

Derudover indeholder redskab 1 en række **refleksionsspørgsmål**, man som medarbejder kan forholde sig til i forhold til at kvalificere sin refleksion om, hvorfor man er bekymret for den unge.

Opmærksomhedspunkter

- Alvorlige livsbegivenheder i nære relationer (fx dødsfald, skilsmisser, alvorlig psykisk eller somatisk sygdom blandt nære relationer)
- Systemovergange fra barn til voksen (at gå fra det 17. til 18. år og skulle overgå til voksen-systemerne)
- Overgang fra hjemmeboende til udeboende
- Overgang fra uddannelser (fx fra folkeskole, fra ungdomsuddannelser mv.)
- Overgang fra fast indkomst til ingen eller begrænset indkomst
- Står mellem to boliger
- Står til at miste bolig
- Ophør af anbringelse
- Løsladelse
- Udskrivelse fra psykiatrien/misbrugsbehandling eller lign.

Opmærksomhedspunkter

- Fysisk fremtræden
- Den unge er tydeligt påvirket

- Den unge udviser problemer med almindelig daglig livsførelse (ADL) (fx manglende hygiejne, beskidt tøj mv.)
- Den unge har et tydeligt materielt overforbrug relativ til forventet indkomst (fx går i meget dyrt tøj (kan være et udtryk for gråzoprostitution))
- Begynder at omgås bekymrende ungegrupper.

Psykisk fremtræden

- Ked af det/trist
- Trækker sig fra fællesskaber.

Øvrige opmærksomhedspunkter

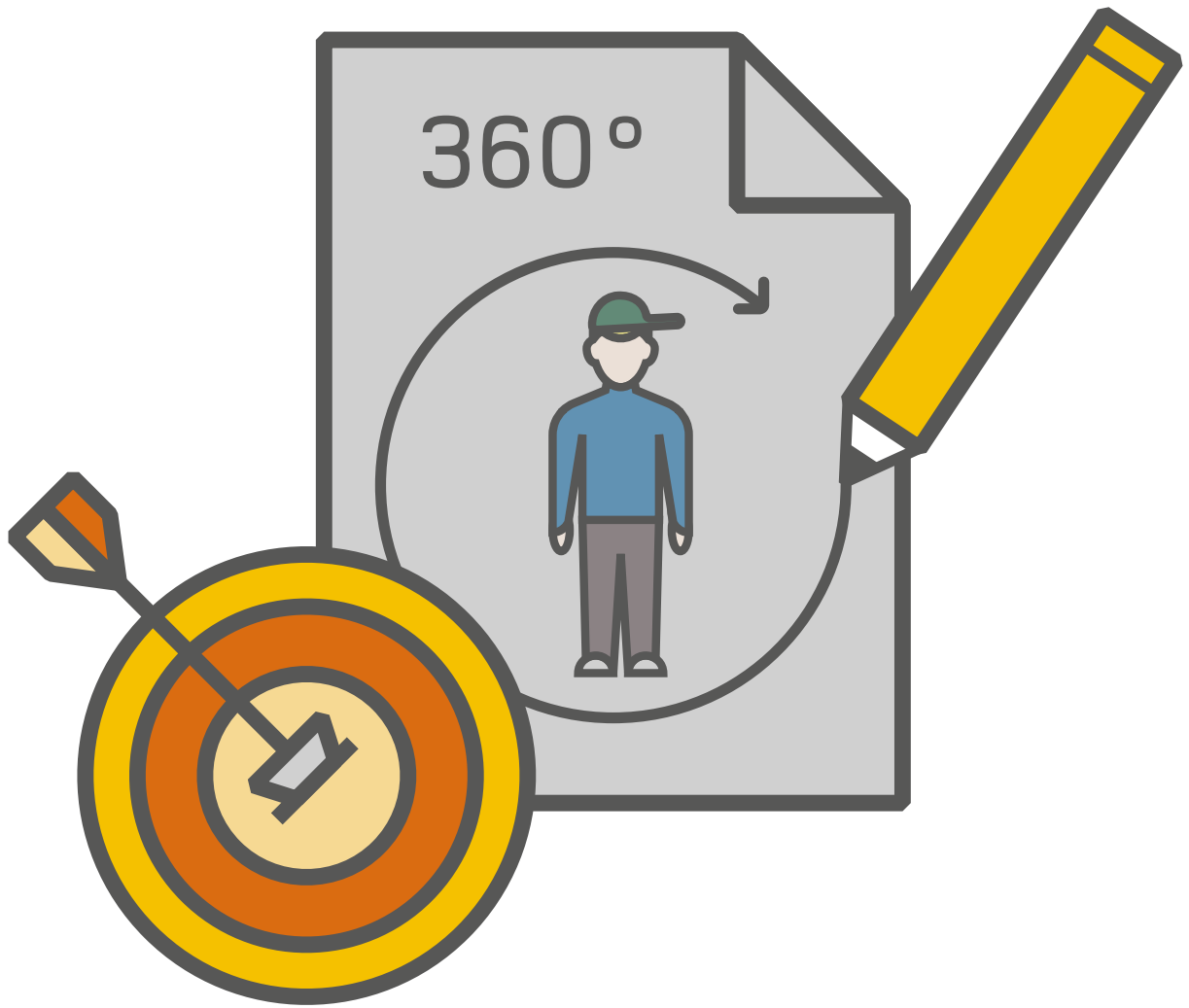
- Den unge har højt fravær
- Den unge dropper ud af/bliver afsluttet på sin uddannelse
- Den unge mister sin SU
- Den unge har ikke nogen eller begrænset ydelse
- Den unge mister sit job
- ...

② Refleksion om bekymring

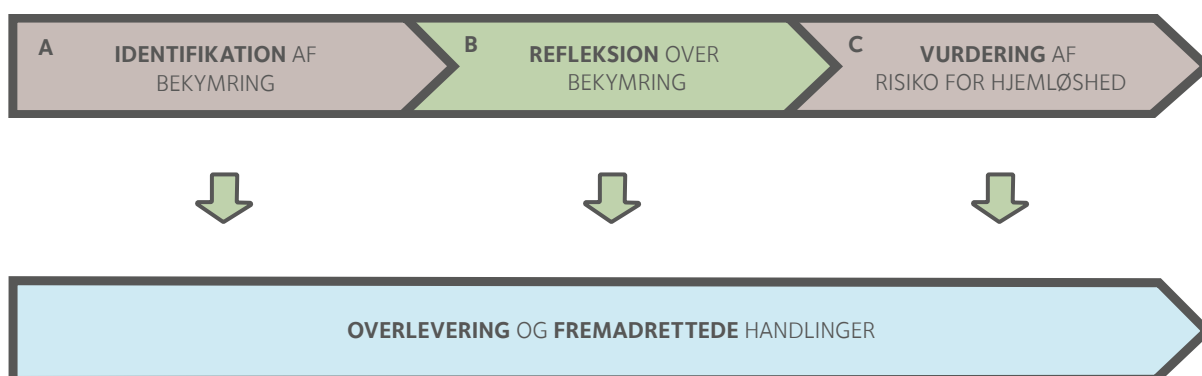
- Er du bekymret for den unge?
- Hvad er du bekymret for?
- Hvilken adfærd og hvilke forhold hos den unge er det, som konkret giver anledning til bekymring?
- Hvor længe har du været bekymret for den unge?
- Er det sket en udvikling hos den unge, der gør dig særligt bekymret nu?
- Er der andre end dig, som er bekymret for den unge?

Efter redskab 1

Efter medarbejderen har anvendt redskab 1 til at overveje, hvorvidt der indledningsvis er en potentiel bekymring om risiko for hjemløshed hos den unge, bør medarbejderen kigge nærmere på den arbejdsgangsbeskrivelse, som er udarbejdet, for at se, hvad næste skridt kan være. Alt efter, hvad medarbejderen har fundet ud af, og alt efter medarbejderens rolle, vil arbejdsgangsbeskrivelsen indikere, hvorvidt han/hun skal bevæge sig videre til næste fase – information med og om de unge, overlevere bekymringen til anden myndighed eller igangsætte andre fremadrettede handlinger. Endelig kan det også være, at medarbejderen vurderer, at der ikke er en reel bekymring, og at der ikke skal foretages yderligere.

Refleksioner over kontaktskabelsen

Når den indledende bekymring er identificeret, og der er behov for at indhente yderligere viden om og i dialog med den unge, er der en række aspekter, der er vigtige forud for den videre kvalificering af bekymringen.

Som medarbejder skal man forholde sig til den indledende kontaktskabelse, herunder om man er den rette person til kontakten. Som led heri er det vigtigt at reflektere over, hvilken kontekst man møder den unge i, hvilken relation man har til den unge og hvordan ens faglighed underbygger at kunne belyse bekymringen. Til at understøtte denne refleksion anvendes **redskab 2 – refleksionsredskab til kontaktskabelse**.

Eksempler på mulige udfald af refleksionen om kontaktskabelse

På baggrund af redskab 2 kan man fx komme til følgende handlemuligheder:

- Du tager kontakt til den unge for yderligere afklaring og dialog
- Du spørger en kollega/samarbejdspartner om at tage den videre dialog
- Du sender en advisering til rette myndighed

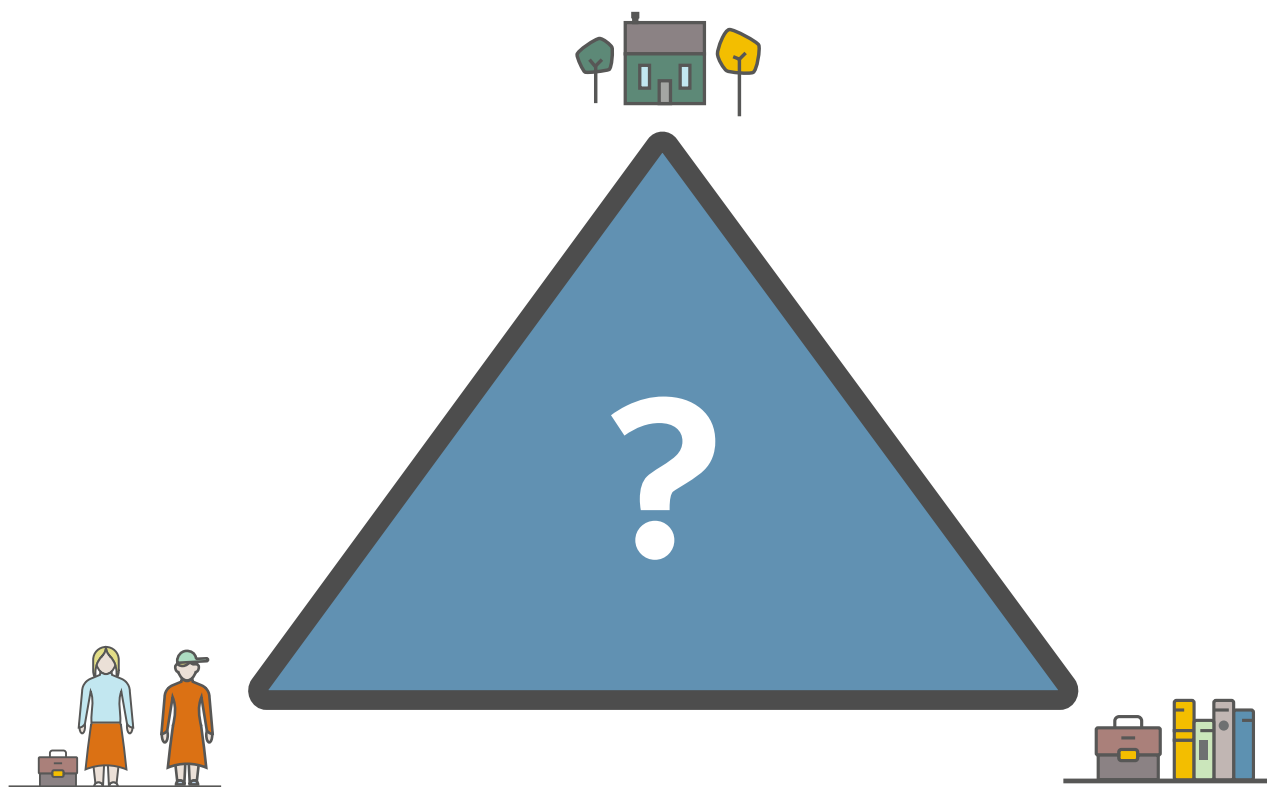
Redskab 2: Refleksionsspørgsmål i forhold til kontaktskabelse

Redskab 2 skal være med til at understøtte den enkelte medarbejder i refleksioner om den første kontaktskabelse med den unge med henblik på at indhente informationer, som kan være med til at kvalificere bekymringen yderligere. Formålet med redskab 2 er dermed systematisk at reflektere over det forestående møde med den unge, som bekymringen omhandler, og dermed sikre, at den unge bliver mødt på bedst mulige måde.

Målgruppen for redskab 2 er de aktører, som enten indledningsvis har identificeret bekymringen, eller de aktører, som efter først fase har fået overleveret bekymringen.

Målgruppen kan således udgøre (men er ikke afgrænset til) frontpersonale, men kan også udgøre andre myndighedspersoner, som har fået overdraget bekymringen.

Konkret bør man som medarbejder forholde sig til **konteksten**, hvori man møder den unge, hvilken **relation** har man til den unge, og hvordan ens **faglighed** underbygger, at man kan belyse bekymringen. Dette er ikke noget, som man nødvendigvis skal bruge lang tid på, men det er vigtigt, at man indledningsvis har forholdt sig til de tre dimensioner.

Hvad er jeg bekymret for?

Noter evt. din bekymring om den unge på baggrund af arbejdet med redskab 1

Kontekst

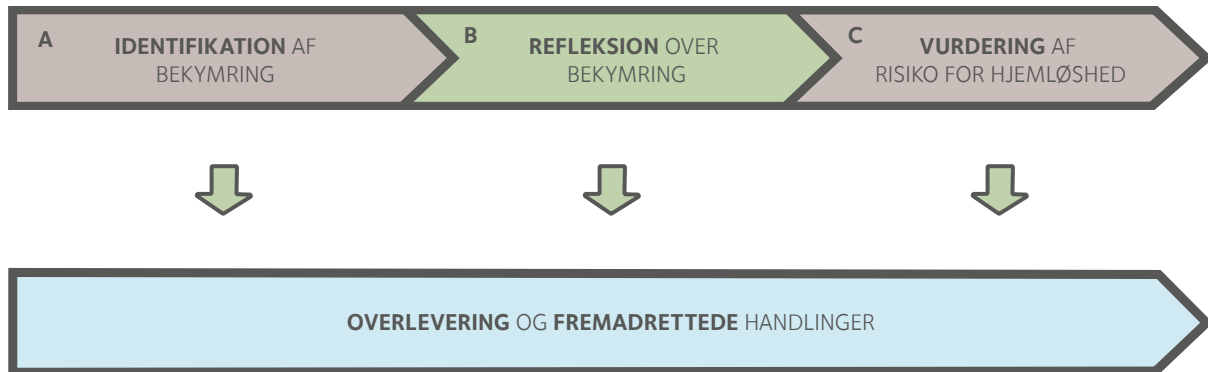
- Hvor møder jeg den unge?
- Har den unge familie/netværk, du kan tale med om/med den unge?

Noter evt. dine refleksioner:

Faglighed

- I hvor høj grad "tillader" din faglighed, at du kan belyse den unge på flere dimensioner og hvilke?
- Overvej, hvilke aspekter af den unges liv du kan drøfte med ham/hende ud fra den faglighed, du har? (Kan du håndtere det, som du eventuelt vil møde bag den dør, som du kan komme til at åbne?)
- Har du en kollega/forum, som er mere relevant end dig til at tage kontakten?

Noter evt. dine refleksioner:

Efter redskab 2

Efter medarbejderen har anvendt redskab 2 til at overveje, hvorvidt han/hun er den rette til at gå videre med bekymringen og tage den første kontakt med den unge, som bekymringen omhandler, kan medarbejderen med fordel tage et blik på den arbejdsgangsbeskrivelse, som er udarbejdet for medarbejderens rolle, for at se, hvad næste skridt kan være.

I denne indledende informationsindhentning er det vigtigt at holde sig for øje, at der kun må tilvejebringes information nok til at kunne belyse sagen i tilstrækkeligt omfang. Der bør dermed kun indhentes viden (både fra den unge selv og fra andre aktører), som er nødvendig for at kunne foretage den indledende belysning af den unges risiko for eller aktuelle hjemløsesituation (persondataloven § 5).

Fase: Vurdering af risiko for hjemløshed

Redskab 3: Dialogredskab og risiko-afdækning

Redskab 3 er et dialogbaseret analyseredskab, der har til formål at hjælpe og understøtte en fokuseret analyse af den unges risiko for hjemløshed.

Målgruppen for redskab 3 er de aktører, som er blevet vurderet til at være de bedste til at varetage dialogen med den unge, herunder myndigheds-personer.

Redskab 3 understøtter en kvalificering af viden om den unge, og giver en systematik til, at kvalificere bekymringen yderligere. Redskabet underbygger dialogen med den unge via en række dimensioner, der er centrale at belyse for unge i risiko for hjemløshed, og redskabet skal således ses som støtte til dialogen med den unge eller som en refleksion til en selv, således man sikre, at man kommer i dybden og får spurgt rundt om de centrale dele af, hvad bekymringen vedrører. Det er dog vigtigt at eksplicitere, at risiko- og beskyttelsesfaktorerne ikke anses som en tjekliste, men at det skal skabe inspiration og systematik til den faglige dialog.

Redskab 3 består af 10 forskellige dimensioner (samt en "åben" dimension), som kan være relevante at komme omkring, når bekymringen om risiko for hjemløshed skal kvalificeres. Når man

som fagperson snakker med den unge, er det vigtigt at få belyst flest muligt af dimensionerne. Der er dog ikke en bestemt rækkefølge, som dimensionerne skal gennemgås i, og man kan således vælge at starte der, hvor det giver bedste mening og så springe rundt mellem dimensionerne, som dialogen udvikler sig. Dialogen skal således tages udgangspunkt i den unges situation og konteksten, mens redskab 3 bruges til at guide dialogen og sikre, at man får afdækket den unges situation og kvalificeret bekymringen.

Ud fra et hjemløshedsperspektiv er der dog nogle af dimensionerne, som forskningen peger på som særligt relevante. Således omhandler dimensionerne **boligforhold, økonomi** og **familier/rammer og opvækst** faktorer, som er særligt relevante i forhold til at afdække, om den unge er i risiko for en hjemløshedssituation. Disse tre dimensioner kan give et overbliksbillede over den unges situation i forhold til aktuelle (og snarligt fremtidige) boligforhold, aktuelle økonomiske situation og familie/rammer og opvækst. Det kan således være tilstrækkeligt at belyse disse tre dimensioner i dialogen med den unge, og såfremt der ikke er bekymring ved disse tre dimensioner, kan man overveje, om bekymringen omhandler andre forhold end hjemløshed.

Formålet med redskabet er at lave en samlet risikoafdækning af den unge, hvor man kommer hele vejen rundt om den unges situation. Redskabet er tænkt som et dialogværktøj, hvor man enten i tværfagligt forum med tilstedeværelsen af forskellige fagkompetencer eller i dialog med den unge gennemgår de enkelte dimensioner. Endelig vil det også være muligt, at den enkelte myndighedsperson gennemfører en risikoafdækning for sig selv.

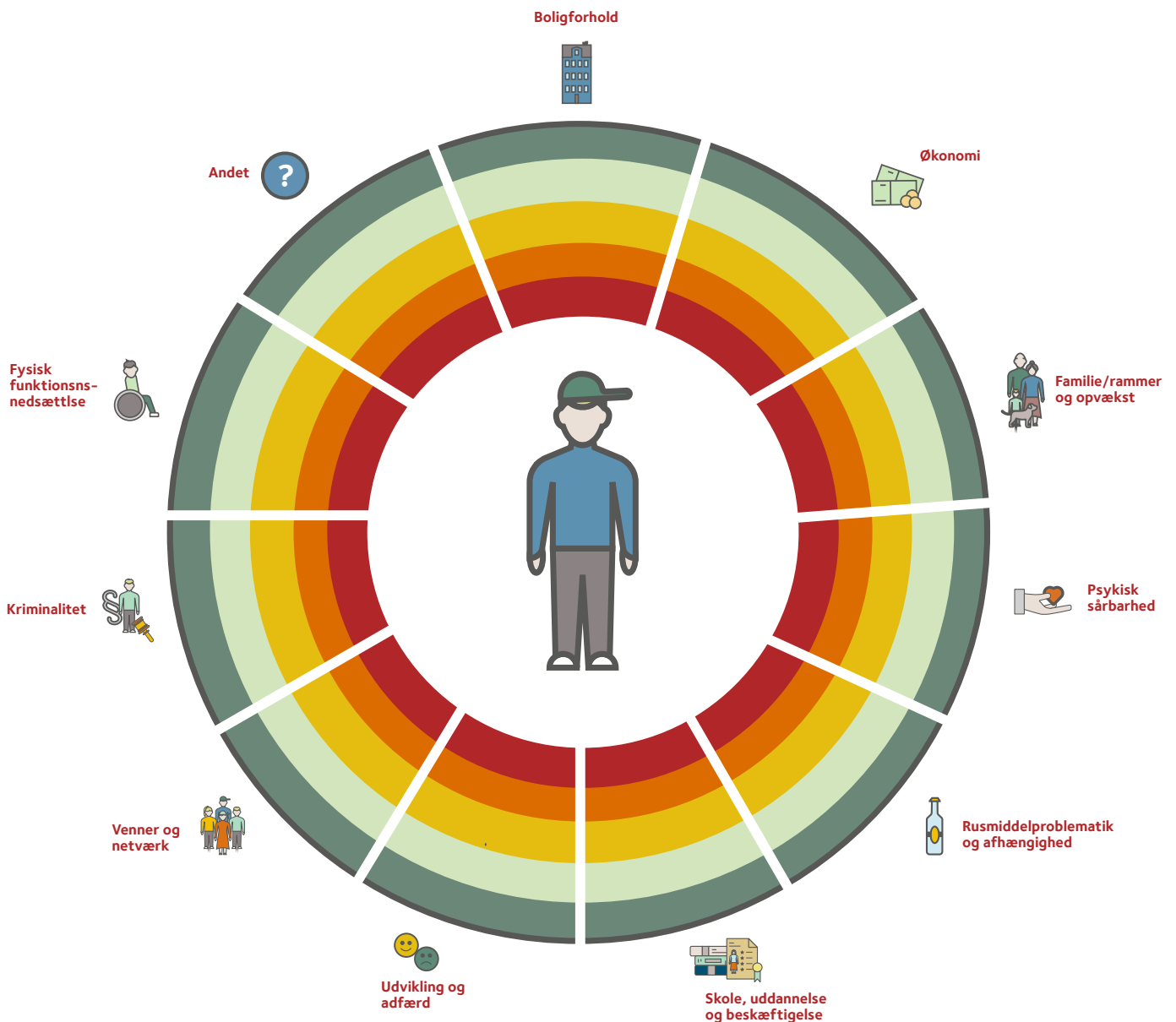
Ud over de tre første dimensioner, er dimensionerne **psykisk sårbarhed** og **rusmiddelproblematikker og afhængighed** også to dimensioner, det er særligt relevant at fokusere på. Dette skyldes blandt andet, at både psykisk sårbarhed og rusmiddelproblematikker og anden afhængighed ofte kan have stor betydning for unges risiko for hjemløshed.

For de **øvrige seks temaer** er fokus på at afdække, dels hvad baggrunden for bekymringen for hjemløshed bunder i, dels hvilke behov og ressourcer den unge har i forhold til fremadrettet at støtte den unge i en positiv forankring. Endelig kan redskabet danne afsæt for at kontakte relevante medarbejdere med henblik på yderligere tværfaglig kvalificering af bekymringen eller iværksættelse af indsatser.

Dimension	Beskrivelse
Boligforhold	Dimensionen omhandler den unges nuværende, tidligere og fremtidige boligsituation.
Økonomi	Dimensionen omhandler den unges forsørgelsesgrundlag, gældssituation og omkringliggende faktorer, som fx billige boligalternativer.
Familie/rammer og opvækst	Dimensionen omhandler faktorer relateret til den unges opvækst, ligesom der også ses på dynamikker i familien og de rammer, som den unge er vokset op i.
Psykisk sårbarhed	Dimensionen omhandler den unges psykiske helbred, herunder psykiske vanskeligheder eller (diagnosticerede) psykiske lidelser.
Rusmiddelproblematikker og afhængighed	Dimensionen omhandler forskellige typer af misbrugsproblematikker og andre afhængigheder som fx ludomani.
Skole, uddannelse og beskæftigelse	Dimensionen omhandler den unges nuværende og tidligere uddannelses- og beskæftigelsessituation, herunder den unges motivation for uddannelse og beskæftigelse.
Udvikling og adfærd	Dimensionen omhandler den unges udvikling og adfærdsfaktorer for den unge, der kan gøre dem i større eller mindre risiko for hjemløshed.
Venner og netværk	Dimensionen omhandler kendetegn ved den unges nære netværk – særligt i form af venner og bekendte.
Kriminalitet	Dimensionen omhandler tidligere kriminalitetshistorik og om den unge udøver kriminelle handlinger.
Funktionsnedsættelse	Dimensionen omhandler forskellige funktionsnedsættelser.
... Øvrigt	Vær opmærksom på, om der er øvrige forhold hos den unge, der i dialogen kunne være centralt at få information omkring.

Til at understøtte analysen yderligere, kobles der også en definition til hver dimension. Herigennem får aktørerne, som skal forestå vurderingen, et fælles sprog for at gennemføre vurderingen. Analysen af hver dimension ender ud med en vurdering for bekymringen for hver af de 10 (11) dimensioner – dvs. én score pr. dimension. Hver score scores fra 1-5, hvor 1 angiver en høj grad af bekymring, eller at den unge oplever at have meget få ressourcer i forhold til dimensionen, mens 5 angiver en lav grad af bekymring, eller at den unge har mange ressourcer i forhold til dimensionen.

Scoren er et redskab til dialog, og det er således argumentationen bag scoren, henholdsvis hvad der fungerer, og hvad der bekymrer, som er det primære udbytte af vurderingen. Således er det ikke tanken, at man kan aggregere scorer på tværs af de enkelte dimensioner til en samlet score, dels fordi nogle dimensioner vægter højere i forhold til risiko for hjemløshed, end andre, dels fordi en aggregeret score vil give et misvisende billede af den unges problemtynge.

Ud over scoren, er tanken, at man løbende noterer ned, hvad det er, der bekymrer, og hvad det er der fungerer på den enkelte dimension, hvilket er med til at kvalificere dimensionens score. Hver dimension er endvidere koblet op til ICS og VUM-parametrene, hvorved det bliver let at overføre analysens fund til en konkret udredning vha. ICS/VUM.

Efter redskab 3

Efter medarbejderen har anvendt redskab 3, kan medarbejderen med fordel tage et blik på den arbejdsgangsbeskrivelse, som er udarbejdet for medarbejderens rolle, for at se, hvad næste skridt i behandlingen kan være.

Hvad fungerer?

Hvad **fungerer** i forhold til den unge eller i den unges kontekst, når I lader jer guide af betydningsfulde opmærksomhedspunkter?

Hvad bekymrer?

Hvad **bekymrer** jer i forhold til den unge eller den unges kontekst, når I lader jer guide af betydningsfulde opmærksomhedspunkter?

Dimension	Risikofaktorer	Bekyttelsesfaktorer
<p>BOLIGFORHOLD</p> <p><i>Korresponderende ICS-tema(er):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Familie og netværk – bolig, beskæftigelse og økonomi <p><i>Korresponderende Voksenudredningsmetode-tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Funktioner og forhold, Socialeforhold – boligsituation <p>Definition: Dimensionen boligforhold omhandler den unges nuværende, tidligere og fremtidige boligsituation. Dimensionen omhandler således stabiliteten i den unges boligsituation, da en ustabil boligsituation kan være en meget konkret risikofaktor i forhold til, at unge ender i hjemløshed. Endvidere er der et fokus på overgangen fra anbringelse til at skulle stå på egne ben, hvor unge, som har været anbragt på institution eller i familiepleje, er væsentligt overrepræsenteret i hjemløsestatistikkerne. Forskningen viser, at korte hjemløshedsperioder, fx hvis man rømmer sin anbringelse, øger risikoen for senere hjemløshed. Andre årsager til, at tidligere anbringelse kan øge risikoen for hjemløshed, kan dels findes i de oprindelige årsager til anbringelse, men også skyldes turbulente anbringelser. Endelig kan manglende ADL-funktioner også gøre det svært for den unge at få og fastholde en bolig.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tidligere hjemløshed • I hjemløshed⁶ <ul style="list-style-type: none"> – Mangler tag over hovedet den kommende nat – Overnatter på natvarmestue/værested – Overnatter på et akut/midlertidigt botilbud, som fx herberger eller forsorgshjem – Opholder sig på hotel, vandrehjem eller lign. – Funktionelt hjemløs (har en bolig, men bor ikke i den, fx i anbringelse, men opholder sig der ikke) – Sofasurfer (bor midlertidigt og uden kontrakt hos venner/bekendte eller familie) – Bor i midlertidig udslusningsbolig eller lign. uden permanent kontrakt – Er under kriminalforsorgen (i fængsel) og løslades inden for en måned • Er bosat i tidsbegrænset bolig med snarligt ophør • Umiddelbart ophør af anbringelse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Den unge har flere nære relationer, hvor denne kan bo (fx mor og/eller far, søskende, bedsteforældre mv.).

6 Se hjemløsedefinitionen her: <https://socialstyrelsen.dk/voksne/hjemloshed/om-hjemloshed/definition-af-hjemloshed>

Dimension	Risikofaktorer	Bekyttelsesfaktorer
<p>ØKONOMI</p> <p><i>Korresponderende ICS-tema(er):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Familie og netværk – bolig, beskæftigelse og økonomi</i> <p><i>Korresponderende Voksenudredningsmetode-tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Funktioner og forhold, Sociale forhold – økonomisk situation</i> <p>Definition: Forskning peger på, at lavt forsørgelsesgrundlag er en selvstændig faktor ift. unges risiko for hjemløshed. Baggrunden for dette, er, at det kan blive svært at betale sine faste udgifter til bolig, få penge til indskud mv. Endvidere peger flere unge på gæld, som en medvirkende faktor til deres hjemløshed (Hjemløsetællingen 2017). I vurderingen af den økonomiske situation bør der endvidere tages hensyn til omkringliggende faktorer som fx billige boligalternativer i kommunen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Utilstrækkelig indkomst Gæld (fx offentlig eller privat gæld, kviklån, lån hos familie og bekendte) Mistet SU Mistet aktivitetstillæg Er under økonomisk sanktion/sanktionering Er i overgang fra SU til forsørgelse Har en høj husleje relativt til betalingsevne. 	

Dimension	Risikofaktorer	Bekyttelsesfaktorer
<p>FAMILIE/RAMMER OG OPVÆKST</p> <p><i>Korresponderende ICS-tema(er):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Familie og netværk – familieforhold og baggrund • Forældrekompetencer – trygtomsorgsmiljø • Forældrekompetencer – stimering og vejledning • Familie og netværk – bolig, beskæftigelse og økonomi • Barnets udvikling – udvikling og adfærd <p><i>Korresponderende Voksenudredningsmetode-tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Funktioner og forhold, Sociale forhold – familiesituation <p>Definition: I litteraturen er der bred enighed om, at familien omkring den unge spiller en væsentlig rolle for den unges risiko for hjemløshed, herunder familiedynamikker og konfliktniveauet i familien samt de rammer, som den unge er vokset op i. Dimensionen familie/rammer og opvækst omhandler brud i de nære relationer (fx kan voldsomme konflikter være en risikofaktor ift. unge og hjemløshed). Endvidere omhandler dimensionen faktorer relateret til den unges opvækst, som alvorlige livsbegivenheder i familien og traumer i barndommen, ligesom der også ses på dynamikker i familien og de rammer, som den unge er vokset op i.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Problematiske familieforhold (fx nuværende misbrug i familien, nuværende vold i hjemmet, nuværende psykiske lidelser i familien, nuværende kriminalitet i familie, familien er præget af arbejdsløshed) • Højt konfliktniveau i familien (højt længerevarende konfliktniveau, såvel som højt akut opstået konfliktniveau) • Alvorlige livsbegivenheder i familien (fx dødsfald, skilsmisser, alvorlig sygdom i familien, forældre mister deres arbejde) • Traumer i barndommen (fx sekundær traumatisering, tidligere misbrug i familien, tidligere vold i hjemmet, tidligere psykiske lidelser i familien, tidligere kriminalitet i familie, familien har været præget af arbejdsløshed) • Manglende omsorgsperson (i den nære familie) • Anbragt uden for hjemmet • Tidligere anbragt uden for hjemmet • Opvækst i sociale boligområder. 	<ul style="list-style-type: none"> • Har en eller flere nære familiære relationer. • Har en støttende omsorgsperson.

Dimension	Risikofaktorer	Bekyttelsesfaktorer
<p>PSYKISK SÅRBARHED</p> <p><i>Korresponderende ICS-tema(er):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Barnets udvikling – sundhedsforhold</i> <i>Barnets udvikling – udvikling og adfærd</i> <p><i>Korresponderence Voksenudredningsmetode-tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Funktioner og forhold, mentale funktioner – psykosociale funktioner</i> <p>Definition: Denne dimension dækker den unges psykiske helbred. Det at have psykiske vanskeligheder eller (diagnosticeret) psykiske lidelser anses som en risikofaktor i forhold til forskellige former for social udsathed. Omvendt er det vigtigt at være opmærksom på, at det kan trække i modsat retning af en bekymring om hjemløshed, hvis den unge fx allerede er under behandling, og dermed reducere risikoen for hjemløshed.</p> <p>Dimensionen er vigtig, da litteraturen viser, at der er en overrepræsentation af unge med psykiske vanskeligheder blandt unge i hjemløshed. Endvidere afdækker et studie, at de unges mentale udfordringer begyndte før, de blev ramt af hjemløshed. Endelig ved vi også, at psykisk sårbarhed kan være første tegn på udvikling af psykiske lidelser.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Psykisk sårbarhed (udviser fx tegn på angst, depression mv.) • Psykiatrisk diagnose • Psykiske lidelser (udviser tegn på psykoser, skizofreni mv.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Er i behandling (fx hos psykolog eller i behandlingspsykiatrien) • Er i gang med at blive udredt.

Dimension	Risikofaktorer	Bekyttelsesfaktorer
<p>RUSMIDDELPROBLEMATIKKER OG AFHÆGNIGHED</p> <p><i>Korresponderende ICS-tema(er):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Barnets udvikling – sundhedsforhold</i> <p><i>Korresponderence Voksenudredningsmetode-tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Funktioner og forhold, Sundheds forhold - rusmidler</i> <p>Definition: Dimensionen rusmiddelproblematikker og afhængighed er vigtig at få afdækket, da der er en stor overrepræsentation af unge i hjemløshed, som også har problemer med rusmidler. Endvidere ses det også, at næsten halvdelen af alle unge i hjemløshed havde et registreret problematisk forbrug af rusmidler forud for deres hjemløshed. Rusmiddelproblematikker og afhængighed kan medføre dels en turbulent livsstil, hvor det kan være svært at fastholde en bolig, dels have økonomiske og sundhedsmæssige konsekvenser for de unge, samt være et omdrejningspunkt for konflikter i hjemmet (med forældre/omsorgspersoner), der kan føre til hjemløshed.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Problematisk forbrug af stoffer • Problematisk forbrug af alkohol • Problematisk forbrug af hash • Problematisk forbrug af medicin • Tegn på ludomani. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er i misbrugsbehandling.

Dimension	Risikofaktorer	Bekyttelsesfaktorer
<p>SKOLE, UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE</p> <p><i>Korresponderende ICS-tema(er):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Barnets udvikling – dagtilbud, skoleforhold og læring</i> <p><i>Korresponderende Voksenudredningsmetode-tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Funktioner og forhold, Sociale forhold – uddannelse og job</i> <p>Definition: I denne dimension kigges der nærmere på, om den unge er under uddannelse eller i beskæftigelse, om han/hun er motiveret for dette eller omvendt, om personen har mange uafsluttede uddannelsesforløb bag sig, ikke møder op på arbejde/ har højt fravær eller har mange jobskifte. Dette skyldes, at uddannelse og beskæftigelse kan virke beskyttende for personen på mange sociale parametre, mens fraværet af dette kan udgøre en risiko og have store økonomiske konsekvenser.</p> <p>I arbejdet med denne dimension er det vigtigt både at være opmærksom på den unges nuværende situation, men også den tidligere historik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Højt fravær på uddannelse/ arbejdsplads Manglende tilknytning til uddannelse Den unge føler sig utilpas på sin uddannelse/arbejdsplads Dropper ud af uddannelse gentagende gange Mister sit arbejde I arbejdsløshed. 	<ul style="list-style-type: none"> I job (herunder fritidsjob) eller uddannelse Den unge trives på sin uddannelse/arbejdsplads.

Dimension	Risikofaktorer	Beksyttelsesfaktorer
<p>UDVIKLING OG ADFÆRD</p> <p><i>Korresponderende ICS-tema(er):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Barnets udvikling – udvikling og adfærd</i> <p><i>Korresponderende Voksenudredningsmetode-tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Funktioner og forhold, mentale funktioner – følelser og adfærd</i> <p>Definition: Dimensionen kigger på de unges udvikling og adfærdsfaktorer for den unge, der kan gøre dem i større eller mindre risiko for hjemløshed. Dette kan komme til udtryk ved, at personen udviser problemer med almindelig daglig livsførelse, da det kan være et udtryk for, at de har svært ved at navigere i deres liv. Endvidere kan den unges kønsidentitet og seksuel orientering også være en risikofaktor, da studier peger på, at unge fra LGBTQ2S-miljøer har en forhøjet risiko for hjemløshed. Endvidere peges der på, at diskrimination er en forklarende faktor ift. risiko for hjemløshed.</p> <p>Dog er der også en række faktorer, som kan virke beskyttende. Hvis disse faktorer er svage, kan det omvendt øge risikoen for hjemløshed.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Den unge udviser problemer med almindelig daglig livsførelse (ADL) (fx manglende hygiejne, beskidt tøj mv.) Kønsidentitet og seksuel orientering (LGBTQ2S) – og manglende accept fra familie/netværk Seksuel risikoadfærd Oplever diskrimination (fx etnisk, seksuelt mv.). 	<ul style="list-style-type: none"> Kan håndtere og regulere egen adfærd og følelser Den unge udviser en følelse af at kunne overvinde modgang og styre egen skæbne.

Dimension	Risikofaktorer	Bekyttelsesfaktorer
<p>VENNER OG NETVÆRK</p> <p><i>Korresponderende ICS-tema(er):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Barnets udvikling–fritidsforhold og venskaber</i> • <i>Familie og netværk – socialt netværk</i> <p><i>Korresponderende Voksenudredningsmetode-tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aktivitet og deltagelse, relationer</i> <p>Definition: Venner og netværk omhandler kendetegn ved den unges nære netværk – særligt i form af venner og bekendte. Det kan dreje sig om, hvorvidt betydningsfulde venner og bekendte agerer positive eller negative rollemodeller for personen. Udover en persons familie kan netværk (eller mangel på samme) i form af venner og bekendte have indflydelse på henholdsvis dysfunktionel og funktionel udvikling hos en person. Fx viser et tidligere studie at fire ud af fem unge i hjemløshed havde oplevet mobning i grundskolen (Gaetz et. al. 2016). Endvidere ses der i denne dimension også på fritidsliv, som er den tidsperiode af dagen, hvor personen ikke er i skole, på en uddannelsesinstitution eller arbejde. Fritidsliv omhandler deltagelse i eller fravær af deltagelse i aktiviteter, der knytter sig til et aktivt fritidsliv.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er en del af en problematisk ungegruppering • Føler sig ensom • Har ingen venner • Bliver mobbet • Trækker sig fra tidligere fællesskaber (herunder fritidsaktiviteter) • Vold i nære relationer (fx kæreste eller voksne omsorgspersoner). 	<ul style="list-style-type: none"> • Er en del af positive ungefællesskaber • Deltager i meningsfulde fritidsaktiviteter • Et eller flere stabile, omsorgsfulde barn–voksen–forhold • Har flere nære venner • Har en kæreste/samlever/ægtefælle.

Dimension	Risikofaktorer	Beksyttelsesfaktorer
<p>KRIMINALITET</p> <p><i>Korresponderende ICS-tema(er):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikke relevant <p><i>Korresponderende Voksenudredningsmetode-tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Funktioner og forhold, Sociale forhold - kriminalitet <p>Definition: Kriminalitet kan ikke konkluderes som en enkeltstående faktor, der udløser hjemløshed, men kan udgøre en medvirkende risikofaktor til hjemløshed. Kriminel adfærd medfører ofte gæld til fx bander eller til bøder og retsudgifter, som kan skabe økonomiske, uholdbare situationer. Endvi dere kan kriminalitet også medføre kontakt med negative grupper med kriminel adfærd, hvorfor dimensionen i en vis grad kan kobles til dimensionen om venner og netværk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udøver kriminelle handlinger • Er selv blevet udsat for kriminelle handlinger • Har en tidligere dom • Er tidligere indsat • Har været anbragt i sikret/særligt sikret institution. 	

Dimension	Risikofaktorer	Bekyttelsesfaktorer
<p>FUNKTIONSNEDSÆTTELSE</p> <p><i>Korresponderende ICS-tema(er):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Barnets udvikling – sundhedsforhold</i> <p><i>Korresponderende Voksenudredningsmetode-tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Funktioner og forhold, fysiske funktioner</i> <p>Definition: Dimensionen omhandler forskellige funktionsnedsættelser. Dette er vigtigt, da eksempelvis unge med indlæringsvanskeligheder er overrepræsenteret i hjemløsepopulationen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Har somatiske problemer Kognitiv funktionsnedsættelse ADHD Indlæringsvanskeligheder. 	
<p>... ØVRIGT</p>	<p>Vær opmærksom på, om der er øvrige forhold hos den unge, der i dialogen kunne være centrale at få information om.</p>	

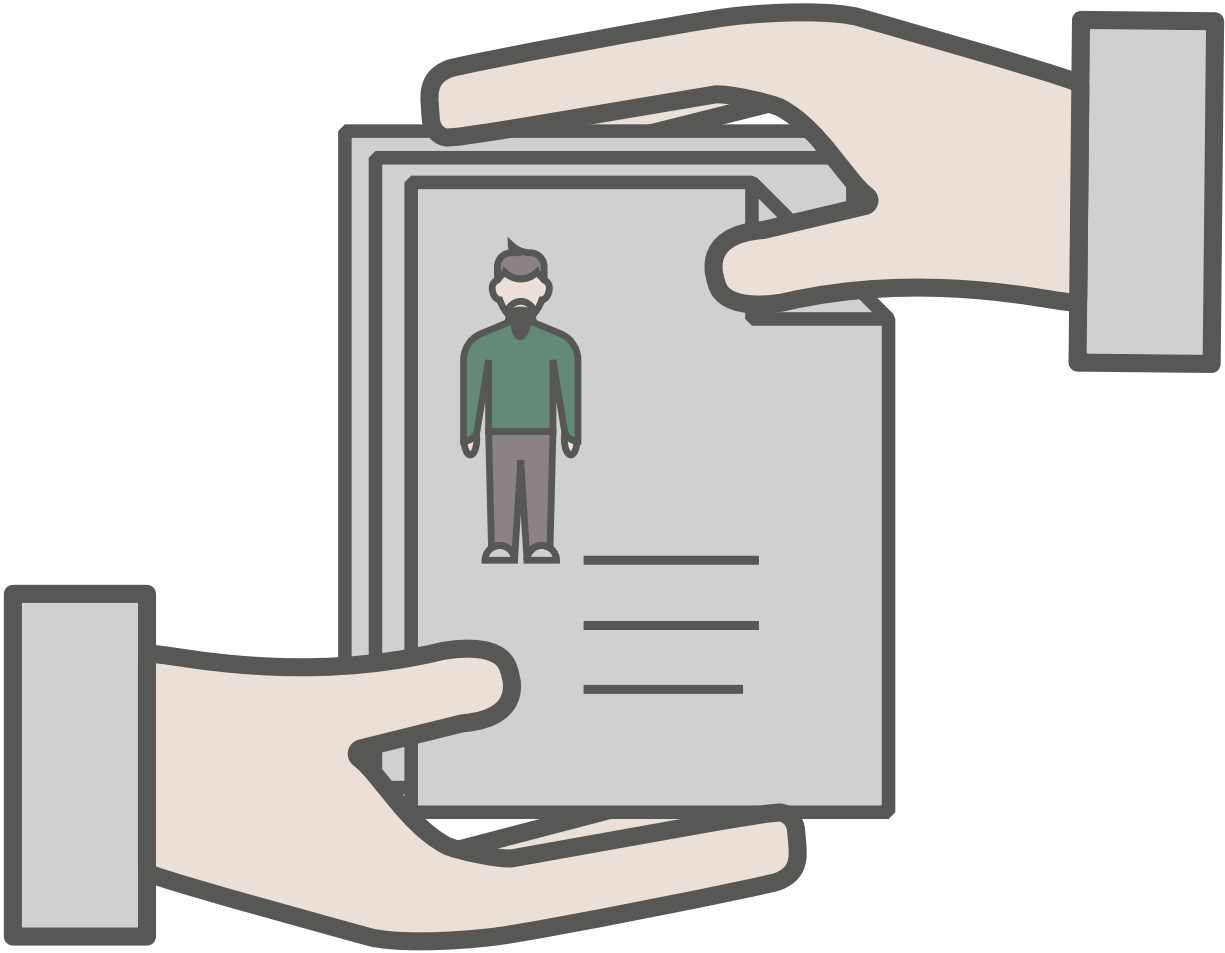
Viden fra andre aktører

Nedenfor fremgår en liste over de fagområder, hvor det kan være særligt relevant at indhente supplerende viden om den unge, hvis det skønnes nødvendigt og hensigtsmæssigt. Indhentning af viden fra andre fagområder vil typisk kun være relevant i tilfælde af, at der skal foretages en konkret udredning og ikke i tilfælde af en indledende kvalificering af bekymringen.

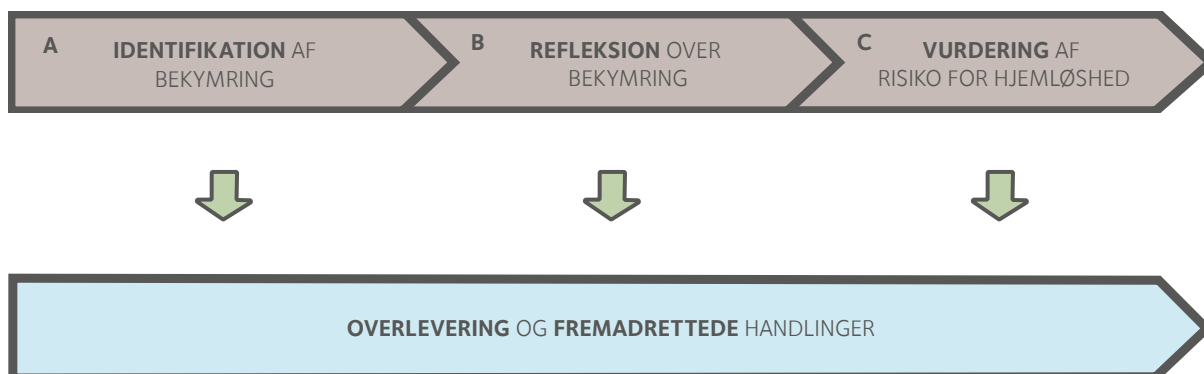

Det er vigtigt at være opmærksom på, at den viden, der indsamles og evt. deles blandt myndigheder, skal være relevant viden i forhold til den specifikke bekymring. Det er ligeledes vigtigt at indhente samtykke fra den unge eller forældre (hvis under 18 år), såfremt der er behov for dette. Der skal således være en hjemmel til at indhente data.

Kommune	
<p>Beskæftigelse og uddannelse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Information vedr. uddannelsesparathed, jobparathed, aktivitetsparathed • Information om den aktuelle boligsituation • Information vedr. uddannelsesmæssige baggrund • Information vedr. nuværende aktiviteter (fx mentor, undervisning, aktivering mv.) • Information vedr. økonomisk historisk, evt. hvor længe den unge har været på offentlig forsørgelse • Information om evt. tidligere udredninger • Information om anamnese (den unges egen redegørelse for sin sygehistorie) • Information vedr. sager om forældre eller søskende. <p>UU-Vejledning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viden fra egne systemer (fx UNO-UNG) • Information vedr. uddannelsesparathed, jobparathed, aktivitetsparathed • Viden om den unges uddannelsesplaner. 	<p>Socialforvaltning (under 18 år)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har den unge en aktiv eller ikke-aktiv sag • Indblik i SEL § 50-undersøgelser • Information vedr. mistrivsel, bekymring eller underretning • Indblik i SEL § 11-rådgivning og vejledning • Information om tidligere og/eller nuværende anbringelser • Information om evt. kontaktperson • Information om rusmiddelforbrug • Evt. kontakt til psykolog/psykiatri, PPR, SSP • Information om funktionsvurdering • Information om tidligere og igangværende indsatser. <p>Socialforvaltning (18+)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Information om evt. efterværn • Evt. kontakt til psykolog/psykiatri, SSP • Information fra EXIT-programmet (rocker/bande) • Information om funktionsvurdering • Indblik i § 140-undersøgelser/-handleplan.
Politi/kriminalforsorgen	
<ul style="list-style-type: none"> • Information for egne registre • Eventuel aktuel status i Kriminalforsorgen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eventuel bekymringsgrad.
Den regionale behandlingspsykiatri og misbrugsbehandling	
<ul style="list-style-type: none"> • Information om tidligere kontakt til psykiatrien • Information om evt. problematisk forbrug af rusmidler og behandling herfor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Information om den unges diagnose • Information om behandling og/eller medicin, som den unge modtager/har modtaget.

Overlevering og fremadrettede handlinger

Løbende mulighed for overlevering og igangsættelse af fremadrettede handlinger

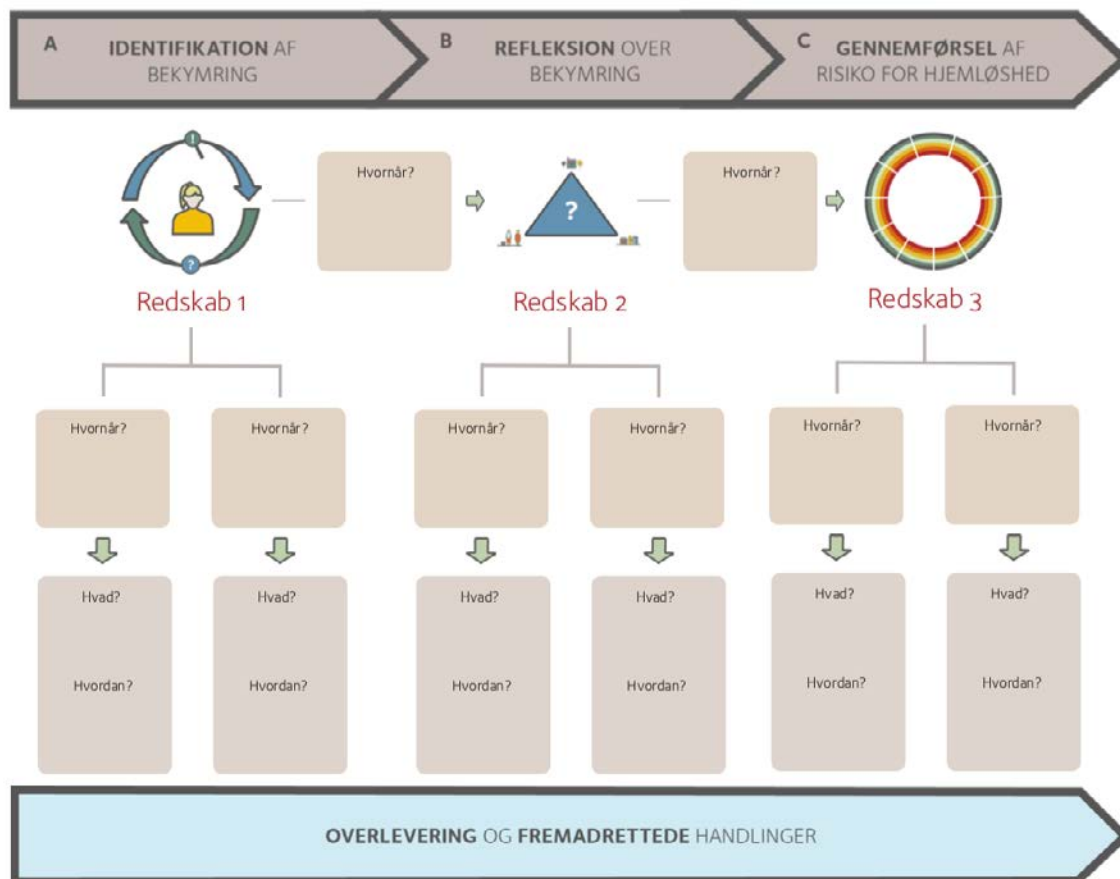
Efter gennemførelse af de enkelte faser og efter brug af de enkelte redskaber er det hele tiden muligt at enten gå videre til det næste redskab og næste fase eller at lave en overlevering eller igangsætte fremadrettede handlinger. Hvordan og hvornår det er mest hensigtsmæssigt at overlevere og igangsætte konkrete handlinger afhænger dog ikke blot af karakteren af bekymringen, men også i høj grad af den implicerede medarbejders rolle og den kommunale organisering. Da der kan være mange forskellige medarbejderroller, der løbende behandler bekymringen, og da landets kommuner kan have organiseret sig på mange forskellige måder, er der udarbejdet en skabelon til et arbejdsgangsbeskrivelse, som de enkelte kommuner kan udfylde for de forskellige medarbejdere, som forventes at skulle arbejde med opsporingsarbejdet af unge i risiko for hjemløshed.

Formålet med arbejdsgangsbeskrivelser er at alle relevante medarbejdere kan sikre en relevant opfølgning og handling på bekymringer, samt at understøtte kommunerne i at få ekspliciteret, hvilke

roller de enkelte medarbejdere i kommunen har ift. opsporingsarbejdet, og hvordan den enkelte medarbejder skal agere, når de møder bekymringer om unge i risiko for hjemløshed.

Udarbejdelse af arbejdsgangsbeskrivelser skal ses som et vigtigt skridt i implementeringen af redskaberne til opsporing af unge i risiko for hjemløshed. Selve udarbejdelsen af arbejdsgangsbeskrivelser kan ske som et led i fx en kommunal temadag, hvor også redskaberne præsenteres og øves.

I nedenstående figur illustreres arbejdsgangsbeskrivelseskabelonen, som skal udfyldes for de enkelte medarbejderroller i kommunen.

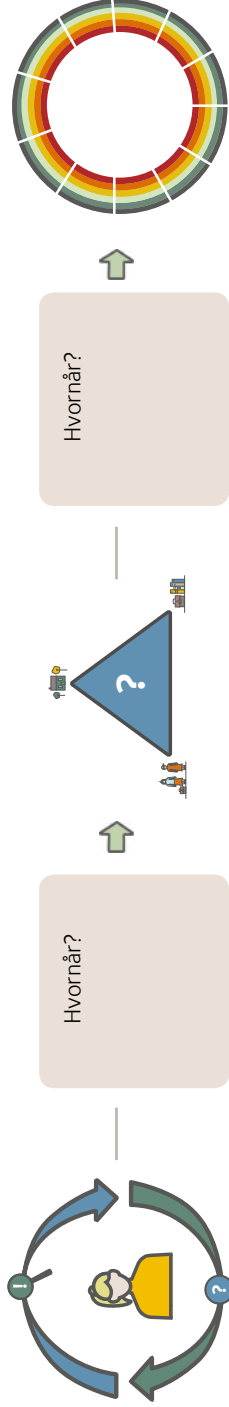

Udarbejdelse af arbejdsgangsbeskrivelser

Man kan udarbejde én arbejdsgangsbeskrivelse for hver type medarbejder, som kan have en rolle i opsporingsarbejdet. Konkret foregår det ved, at man for de enkelte medarbejdertyper overvejer, hvornår man skal gå fra ét redskab til et andet og hvornår man skal gå til overlevering eller fremadrettede handlinger.

Når man har beskrevet et hvornår, går man videre og beskriver dels, hvad den enkelte medarbejder skal foretage sig ift. overlevering og fremadrettede handlinger, dels hvordan den pågældende aktør udfører denne handling.

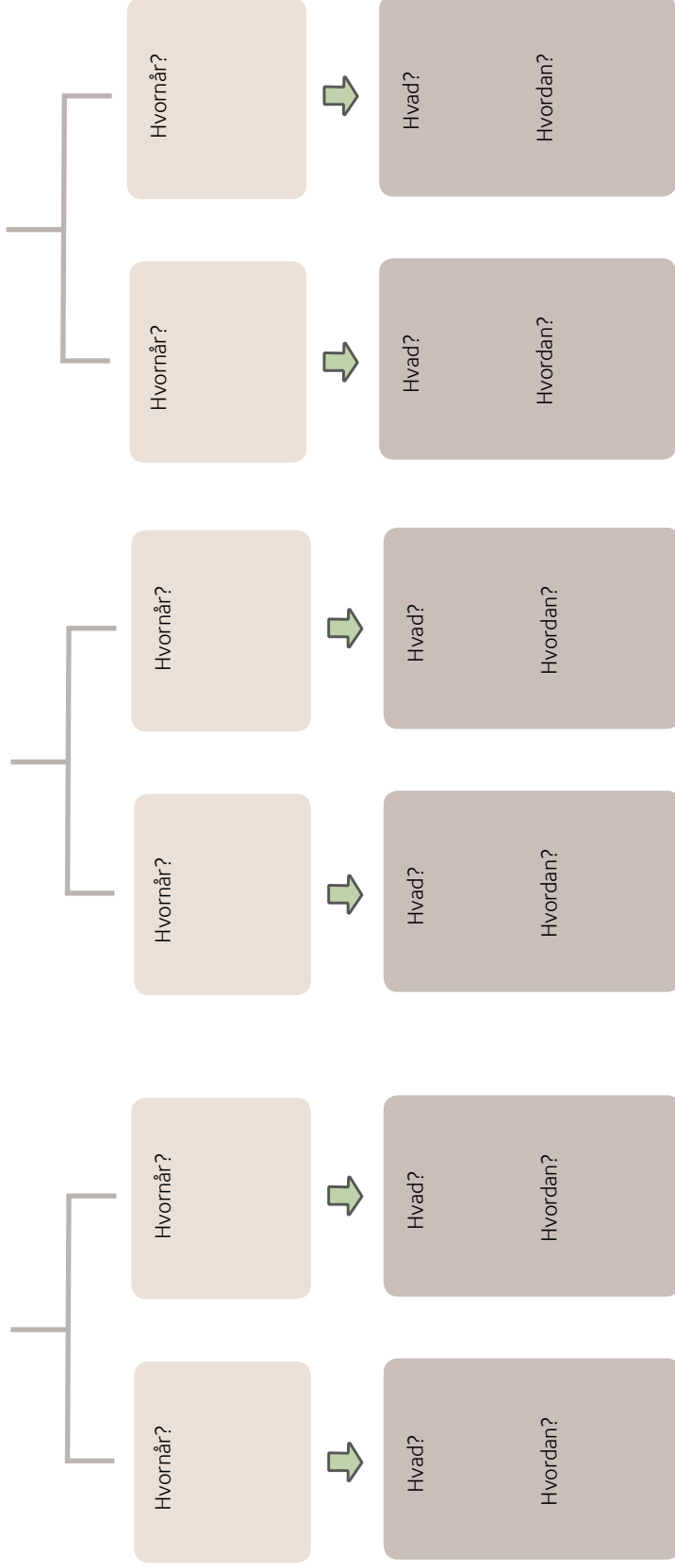
I beskrivelsen af hvornår, hvad og hvordan er det en god idé at være så konkret og handlingsanvisende som muligt.

Redskab 1

Redskab 2

Redskab 3

Bilag

Følgende vidensdeklarering giver et overblik over det vidensgrundlag, guiden til opsporing af unge i risiko for hjemløshed er bygget op omkring. De 10 dimensioner og forskellige indikatorer er udledt på baggrund heraf.

Dimensionen: Boligforhold

Dimensionen boligforhold omhandler den unges nuværende, tidligere og fremtidige boligsituation. Dimensionen omhandler således stabiliteten i den unges boligsituation, da en ustabil boligsituation kan være en meget konkret risikofaktor i forhold til, at unge ender i hjemløshed. Endvidere er der fokus på overgangen fra anbringelse til at skulle stå på egne ben, hvor unge, som har været anbragt på institution eller i familiepleje, er væsentligt overrepræsenteret i hjemløsestatistikkerne.

Forskningen viser, at korte hjemløshedsperioder, fx hvis man rømmer sin anbringelse, øger risikoen for senere hjemløshed. Andre årsager til, at tidligere anbringelse kan øge risikoen for hjemløshed, kan dels findes i de oprindelige årsager til anbringelse, men også skyldes turbulente anbringelser. Endelig kan manglende ADL-funktioner også gøre det svært for den unge at få og fastholde en bolig.

Nedenstående tabel viser vidensgrundlaget for indikatorer under dimensionen. I tabellens midterste kolonne henvises til den litteratur eller det redskab, som de enkelte indikatorer er fundet i. I tabellens højre kolonne fremgår en beskrivelse af hver kilde.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
<p>Tidligere hjemløshed/i hjemløshed:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mangler tag over hovedet den kommende nat • Overnatter på natvarmestue/værested/akut/midlertidigt bo-tilbud/hotel/vandrehjem/el.lign. • Funktionelt hjemløs (har en bolig, men bor ikke i den, fx i anbringelse, men opholder sig der ikke) • Sofasurfer (bor midlertidigt og uden kontrakt hos venner/bekendte eller familie) • Bor i midlertidig udslusningsbolig eller lign. uden permanent kontrakt • Er under kriminalforsorgen (i fængsel) og løslades inden for en måned • Er bosat i tidsbegrænset bolig med snarligt ophør • Umiddelbart ophør af anbringelse. 	<p>SFI (2013): Hjemløshed i Danmark 2013. National Kortlægning.</p> <p>Johnson, Guy and Champerlain, Chris (2008): From Youth to Adult Homelessness. Australian Journal of Social Issues.</p>	<p>I tråd med Socialstyrelsens Hjemløsestrategi og VIVEs Hjemløsetællinger defineres hjemløshed ud fra en dansk tilpasset version af den europæiske ETHOS-klassifikation af hjemløshed.</p> <p>Et studie af Gue Johnson og Chris Chamberlein, finder at jo længere tid en ung har været hjemløse, des mere tilpasser denne sig til hjemløsesituationen, og des større sandsynlighed er der for, at den unge tilpasser sig hjemløshed som en livsvej, og hjemløsheden dermed får en tydeligt langsigtet effekt. Jo længere den unge har været hjemløs, jo svære bliver det således for den unge at komme ud af hjemløshed. I denne sammenhæng ses hjemløshed dermed som et udtryk for tilpasning og eksklusion frem for en tilstand af akut krise</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	Schwan, K., French, D., Gaetz, S., Ward, A., Akerman, J. and Redman, M. (2018). <i>Preventing youth homelessness: An international review of evidence</i> . Wales Centre for Public Policy.	Artiklen beskriver årsager til hjemløshed blandt unge. Ydermere opsættes en typologi bestående af fem punkter, der skal modvirke hjemløshed blandt unge. Forskningen viser, at udsættelser fra boligen er en af de primære årsager til hjemløshed. Det er derfor et væsentligt fokuspunkt i en forebyggende indsats såvel som et fokuspunkt i opfølgning på hjemløshedsindsatser, så risikoen for igen at ende i hjemløshed minimeres. Unge kan både være i risiko for selv at blive udsat fra bolig, men kan også være del af en familie, som udsættes.
	VIVE, 2017: <i>Hjemløshed i Danmark 2017</i> .	I en dansk kontekst viser Hjemløsetællingen fra 2017, at ca. 15 pct. af de unge nævner udsættelse fra bolig som en væsentlig årsag til deres hjemløshed.

Dimensionen: Økonomi

Forskning peger på, at lavt forsørgelsesgrundlag er en selvstændig faktor ift. unges risiko for hjemløshed. Baggrunden for dette, er, at det kan blive svært at betale sine faste udgifter til bolig, få penge til indskud mv. Endvidere peger flere unge på gæld som en medvirkende faktor til deres hjemløshed (Hjemløsetællingen 2017). I vurderingen af den økonomiske situation bør der endvidere tages hensyn til omkringliggende faktorer som fx billige boligalternativer i kommunen.

Nedenstående tabel viser vidensgrundlaget for indikatorer under dimensionen. I tabellens midterste kolonne henvises til den litteratur eller det redskab, som de enkelte indikatorer er fundet i. I tabellens højre kolonne fremgår en beskrivelse af hver kilde. Under dimensionen økonomi knytter alle kilderne sig i større eller mindre grad til alle opmærksomhedspunkterne, hvorfor kilderne ikke særskilt kobles på de enkelte opmærksomhedspunkter.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
<ul style="list-style-type: none"> Utilstrækkelig indkomst. Gæld (fx offentlig eller privat gæld, kviklån, lån hos familie og bekendte). Mistet SU. Mistet aktivitetstillæg. Er under økonomisk sanktion/sanktionering. Er i overgang fra SU til forsørgelse. Har en høj husleje relativt til betalingsevne. 	<p>Barker, J. (2012). <i>Social capital, homeless young people and the family</i>. Journal of Youth Studies, 15(6), pp.730-743.</p> <p>VIVE, 2017c: Veje ind og ud af hjemløshed.</p>	<p>Australsk undersøgelse baseret på 150 interviews med unge. Fokuserer på sammenhængen mellem den unges sociale kapital og risiko for hjemløshed. Undersøgelsen finder, at fattigdom i familien kan være en medvirkende årsag til den unges hjemløshed. I familier med få økonomiske ressourcer kan der være en forventning om, at den unge må klare sig selv. En forventning, der betyder, at den unge tidligt må fraflytte hjemmet uden nødvendigvis at have tillært sig de kompetencer, det kræver at bo på egen hånd. Forældrene har ikke mulighed for at støtte den unge økonomisk, og ofte vil den unge ikke kunne flytte hjem igen, da boligforholdene kan være små.</p> <p>I rapporten <i>Veje ind og ud af hjemløshed</i> har man i en dansk sammenhæng undersøgt lavindkomst (under 100.000 kr. i disponibel indkomst) som en selvstændig faktor. Undersøgelsen viser, at selv efter at have taget højde for alle øvrige risikofaktorer, har en lav indkomst en selvstændig betydning for risikoen for hjemløshed i Danmark.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	<p>VIVE, 2017: Hjemløshed i Danmark 2017.</p>	<p>Denne rapport præsenterer resultaterne af den sytjette landsdækkende kortlægning af hjemløshed.</p> <p>Den danske Hjemløsetælling 2017 viser, at syv pct. af de unge angiver gæld som en af årsagerne til deres hjemløshed.</p>
	<p>Schwan, Kaitlin m.fl. (2018) Preventing Youth Homelessness. An international review of evidence. <i>Wales Centre for Public Policy.</i></p>	<p>Et internationalt review, der identificerer faktorer, der kan bidrage til forebyggelse af hjemløshed blandt unge. Fattigdom identificeres heri som værende en væsentlig årsag til hjemløshed for alle inklusive unge.</p>
	<p>This is Housing First for Youth - A program Model Guide</p>	<p>Utilstrækkelig indkomst og beskæftigelse er veletablerede risikofaktorer, der bidrager til, at personer ryger ind og ud af hjemløshed.</p>

Dimensionen: Familie/rammer og opvækst

I litteraturen er der bred enighed om, at familien omkring den unge spiller en væsentlig rolle for den unges risiko for hjemløshed, herunder familiedynamikker og konfliktniveauet i familien samt de rammer, som den unge er vokset op i. Dimensionen familie/rammer og opvækst omhandler brud i de nære relationer som følge af fx konflikter. Endvidere omhandler dimensionen faktorer relateret til den unges opvækst som alvorlige livsbegivenheder i

familien og traumer i barndommen, ligesom der også ses på dynamikker i familien og de rammer, som den unge er vokset op i.

Nedenstående tabel viser vidensgrundlaget for indikatorer under dimensionen. I tabellens midterste kolonne henvises til den litteratur eller det redskab, som de enkelte indikatorer er fundet i. I tabellens højre kolonne fremgår en beskrivelse af hver kilde.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
Problematiske familieforhold, fx nuværende misbrug i familien, vold i hjemmet, psykiske lidelser i familien, kriminalitet i familien, familien er præget af arbejdsløshed.	Public Health Wales: Adverse Childhood Experience. ACE presentation for CHC.	Udgivelsen er en præsentation af skadelige børneoplevelser i Wales lavet af Wales National Health Service. Der præsenteres her en sammenhæng mellem hjemløshed i voksenalderen og misbrug blandt forældre, og en sammenhæng mellem vold i hjemmet og hjemløshed i voksenalderen.
Højt konfliktniveau i familien (højt længerevarende konfliktniveau, såvel som højt akut opstået konfliktniveau).	Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. and Schwan, K. (2016). <i>WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey</i> . COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press.	Kvantitativ undersøgelse af 1.103 13-24-årige unge i hjemløshed fra Canada. Undersøgelsen beskriver de unges vej ind i hjemløshed, unge i hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser. Studiet finder en sammenhæng mellem et højt konfliktniveau i familien og hjemløshed. I hjem, hvor både forældrene og den unge har sociale udfordringer, kan det være vanskeligt at håndtere og forholde sig til hinandens udfordringer, hvilket kan resultere i et højt konfliktniveau, som i sidste ende kan resultere i, at den unge frivilligt eller ufrivilligt må forlade hjemmet og dermed risikerer at ende i hjemløshed.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	<p>Mallett, S., Rosenthal, D., Keys, D., & Averill, R. (2010). <i>Moving out, moving on</i>. London: Routledge.</p>	<p>En australsk undersøgelse omhandlende unge i alderen 12-20 år med fokus på forskellige temaer såsom de unges vej ind i hjemløshed, karakteristika, familie, bolig, kontakt til myndigheder mm. Undersøgelsen peger på, at en konflikt ledende til hjemløshed fx kan være uenigheder om livsstil og et ønske om større frihed fra sine forældre. Dette kan fx vise sig ved, at den unge afprøver forældrenes grænser. Det kan fx gøre sig gældende i forhold til hjemmets fastsatte regler om, hvornår den unge skal være hjemme eller om alkohol- eller stofindtag. De unges ønske om frigørelse, og forældrenes evne til at håndtere dette, har for de unge i undersøgelsen ført til et højt konfliktniveau mellem den unge og forældre. Konfliktniveauet betyder, at den unge enten selv har valgt at fraflytte hjemmet eller er blevet smidt ud – uden at den unge har en alternativ bopæl. Undersøgelsen finder også, at konflikter mellem forældre og unge med minoritetsbaggrund ofte handler o</p>
<p>Alvorlige livsbegivenheder i familien (fx dødsfald, skilsmisser, alvorlig sygdom i familien, forældre mister arbejde).</p>	<p>Goar, Michelle J. (2015) – Adverse Childhood Experiences and Other Risk Factors in a Homeless Youth Population. <i>Master of Social Work Clinical Research Papers</i> St. Catherine University, University of St. Thomas.</p>	<p>Artiklen undersøger blandt andet forholdet mellem ufordelagtige livsbegivenheder i barndommen og hjemløshed blandt 161 unge fra Minnesota, som befandt sig i en hjemløshedssituation. Undersøgelsen finder blandt andet, at skilsmisse blandt forældre er en af de ufordelagtige begivenheder, som i kombination med øvrige livsbegivenheder øger risikoen for hjemløshed såvel som en række øvrige forhold som fx psykiske vanskeligheder og misbrugsproblematikker.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
<p>Traumer i barndommen (fx sekundær traumatisering, tidligere misbrug i familien, tidligere vold i hjemmet, tidligere psykiske lidelser i familien, tidligere kriminalitet i familie, familien har været præget af arbejdsløshed).</p>	<p>Piat, M., Polvere, L., Kirst, M., Voronka, J., Zabkiewicz, D., Plante, M., Isaak, C., Nolin, D., Nelson, G. and Goering, P. (2014). Pathways into homelessness: Understanding how both individual and structural factors contribute to and sustain homelessness in Canada. <i>Urban Studies</i>, 52(13), pp.2366-2382.</p>	<p>Artiklen bygger på data fra At Home/ Chez Soi-evalueringen fra Canada. Målgruppen er voksne hjemløse over 18 år med psykiske sygdomme. Man har gennemført kvalitative interviews med 211 borgere. I artiklen præsenteres det, at forskningen viser, at en stor procentdel af voksne i hjemløshed har oplevet traumatiserende begivenheder i barndommen, herunder vold i hjemmet, seksuelle overgreb, omsorgssvigt og skilsmisser.</p>
	<p>Mallett, S., Rosenthal, D., Keys, D., & Averill, R. (2010). <i>Moving out, moving on</i>. London: Routledge.</p>	<p>En australsk undersøgelse omhandlende unge i alderen 12-20 år med fokus på forskellige temaer såsom de unges vej ind i hjemløshed, karakteristika, familie, bolig, kontakt til myndigheder mm. I undersøgelsen beskriver de unge i hjemløshed deres hjem som kaotisk og beretter, at de er flygtet fra overgreb eller forældre med et overforbrug af rusmidler eller psykiske vanskeligheder.</p>
	<p>Youth Rights! Right now! Ending Youth Homelessness: A HUMAN RIGHTS GUIDE FEANTSA, Dec. 2016 – Report.</p>	<p>Et amerikansk studie har vist, at 92 pct. af de unge i hjemløshed i studiet havde oplevet psykisk vold, 84 pct. havde oplevet fysisk vold og 39 pct. havde oplevet seksuelle overgreb i hjemmet.</p>
	<p>Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. and Schwan, K. (2016). <i>WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey</i>. COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press.</p>	<p>Kvantitativ undersøgelse af 1.103 13-24-årige unge i hjemløshed fra Canada. I undersøgelsen beskrives unges veje ind i hjemløshed, unge i hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser. I studiet rapporterer 41 pct. af de deltagende, at de er blevet testet positive for ADHD i deres skoletid.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	<p>Herman, D., Susser, E., Struening, E. & Link, B. (1997). Adverse childhood experiences: are they risk factors for adult homelessness? <i>American Journal of Public Health</i>, 87(2), pp.249-255.</p>	<p>Artiklen konkluderer, at traumer i barndommen er en kraftfuld risikofaktor for hjemløshed i voksenlivet, og at især overgreb og omsorgssvigt er signifikante faktorer.</p>
	<p>VIVE, 2017: Veje ind og ud af hjemløshed – En undersøgelse af hjemløshedens forløb og dynamik.</p>	<p>Der mangler forskning på dette område i en dansk kontekst. I en undersøgelse baseret på data fra Hjemløsetællingerne og fra landets herberger (§ 110-boformer) i perioden 2009-2015, der analyserer hjemløshedens karakter og dynamik over tid, finder man dog, at der er 36 pct. af forældrene til de unge i hjemløshed, der er registreret med mindst en af tre udsathedsfaktorer. Disse er psykiske lidelser, misbrugsproblemer eller en ubetinget dom.</p>
	<p>Schwan, K., French, D., Gaetz, S., Ward, A., Akerman, J. and Redman, M. (2018). <i>Preventing youth homelessness: An international review of evidence</i>. Wales Centre for Public Policy.</p>	<p>Artiklen beskriver årsager til hjemløshed blandt unge og opsætter en typologi bestående af fem punkter, der skal modvirke hjemløshed blandt unge. Adverse childhood experiences såsom misbrug og forsømmelse er stærke faktorer, som kan bidrage til hjemløshed blandt unge.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	Bilag B notat. Kortlægning af unge i risiko for hjemløshed(forthcoming).	Bilag B er et notat til kortlægning af unge i risiko for hjemløshed. I notatet kortlægges en sammenhæng mellem et kaotisk familieliv præget af fx fattigdom, misbrug, kriminalitet, psykiske lidelser, vold, sygdom, skilsmisse i familien og hjemløshed. Unge med en familiebaggrund uden støtte til arbejde eller uddannelse, manglende støtte til den unges opvækst og udvikling, lav uddannelsesgrad/arbejdsmarkedstilknytning i familien, mangel på voksenkontakt i barndommen, er i risiko for hjemløshed. Det skyldes, at disse unge mangler helt basale sociale og praktiske færdigheder, som andre unge typisk har med sig hjemmefra.
	Goar, Michelle J., "Adverse Childhood Experiences and Other Risk Factors in a Homeless Youth Population" (2015). <i>Master of Social Work Clinical Research Papers</i> . Paper 446.	Det er et kvantitativt studie af negative barndomsoplevelser og andre risikofaktorer for unge i hjemløshed. Studiet viser, at unge i hjemløshed i højere grad oplever traumer i barndommen end andre unge. Traumer dækker over fysisk og seksuelt misbrug, fysisk og følelsesmæssig forsømmelse/omsorgssvigt, følelsesmæssigt misbrug (baseret på litteraturgennemgang - ikke studiets egne fund).
Manglende omsorgsperson (i den nære familie).	Public Health Wales: Adverse Childhood Experience. ACE presentation for CHC.	Nærværende kilde er en præsentation af skadelige børneoplevelser i Wales lavet af Wales National Health Service. Familieproblemer og manglende støttenetværk ses ofte blandt teenagere og unge voksne i hjemløshed.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
Anbragt uden for hjemmet.	<p>Canada Without Poverty & A Way Home/Vers Un Chez Soi Canada: <i>Youth Rights! Right now! Ending youth homelessness: A HUMAN RIGHTS GUIDE</i>. FEANTSA, Dec. 2016 – report</p> <p>White, C., Gallegos, A., O'Brien, K., Weisberg, S., Pecora, P. & Medina, R. (2011). The Relationship Between Homelessness and Mental Health Among Alumni of Foster Care: Results from the Casey Young Adult Survey. <i>Journal of Public Child Welfare</i>, 5(4), pp.369–389.</p> <p>Donley, A. and Wright, J. (2017). The health of the homeless. <i>Sociology Compass</i>, 12(1), p.e.12550.</p> <p>Patterson, M., Moniruzzaman, A. and Somers, J. (2015). History of foster care among homeless adults with mental illness in Vancouver, British Columbia: a precursor to trajectories of risk. <i>BMC Psychiatry</i>, 15(1).</p>	International litteratur peger på, at tidligere anbragte unge er i større risiko for at opleve hjemløshed og være overrepræsenteret i hjemløsepopulationen.
	Schwan, K., French, D., Gaetz, S., Ward, A., Akerman, J. and Redman, M. (2018). <i>Preventing youth homelessness: An international review of evidence</i> . Wales Centre for Public Policy.	Artiklen beskriver årsager til hjemløshed blandt unge og opsætter en typologi bestående af fem punkter, der skal modvirke hjemløshed blandt unge. Artiklen henviser til forskning, som viser, at unge, som har været anbragt på institution eller i familiepleje, er væsentligt overrepræsenteret i hjemløsestatistikkerne. En amerikansk undersøgelse viser, at op til en fjerdedel af de unge, som har været anbragt, ender i hjemløshed inden for det første år efter anbringelsens ophør.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	<p>Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. and Schwan, K. (2016). <i>WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey</i>. COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press.</p>	<p>Kvantitativ undersøgelse af 1.103 13-24-årige unge i hjemløshed fra Canada. Undersøgelse beskriver de unges vej ind i hjemløshed, unge i hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser. Undersøgelse viser, at halvdelen af de unge i hjemløshed har været anbragt på et tidspunkt i deres børneliv, og ca. 40 pct. af disse unge oplever overgangen fra anbringelse til selvstændigt voksenliv som den direkte årsag til deres hjemløshed. Årsagen skal ofte findes i de oprindelige årsager til anbringelsen, idet børn og unge, som anbringes uden for hjemmet, meget ofte har været udsat for traumer og misbrug. Dertil kan forklaringen yderligere findes i turbulente anbringelser, idet forskningen viser, at børn og unge, som har flere sammenbrud i anbringelser, har signifikant større risiko for hjemløshed.</p>
	<p>VIVE, 2017: Veje ind og ud af hjemløshed – En undersøgelse af hjemløshedens forløb og dynamik.</p>	<p>Dansk undersøgelse baseret på data fra Hjemløsetællingerne og fra landets herberger (§ 110-boformer) i perioden 2009-2015. Undersøgelsen dækker over 1.410 unge i hjemløshed mellem 18 og 24 år. Undersøgelsen viser, at 53 pct. af de unge enten har modtaget en forebyggende foranstaltning eller har været anbragt, og ca. 40 pct. heraf har over undersøgelsesårene været anbragte.</p>
	<p>White, C., Gallegos, A., O'Brien, K., Weisberg, S., Pecora, P. & Medina, R. (2011). The Relationship Between Homelessness and Mental Health Among Alumni of Foster Care: Results from the Casey Young Adult Survey. <i>Journal of Public Child Welfare</i>, 5(4), pp.369-389.</p>	<p>Artiklen undersøger 542 unge, som tidligere har været i familiepleje og deres grad af hjemløshed samt symptomer på mentale problemer, herunder specifikt PTSD. Undersøgelsen viser at, 20 pct. af de unge, der har været i familiepleje, ender i hjemløshed.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	SFI, 2012: Efterværn for tidligere anbragte unge.	Artiklen beskriver de risikofaktorer, som der er for hjemløshed i Danmark, på baggrund af en risikoanalyse. Der inddrages resultater fra andre SFI-forskeres rapporter. Undersøgelsen omkring efterværnsindsatser i overgang fra anbragt barn til voksenlivet viser, at ustabile boligforhold er vilkår for mange tidligere anbragte unge. Undersøgelsen viser endvidere, at de tidligere anbragte unge oftere er udsat for ustabilitet i deres boligforhold i form af sofasurfing.
	Bilag B notat. Kortlægning af unge i risiko for hjemløshed(forthcoming). Afsnittet bygger på viden fra Frederiksberg Kommune 2012: Undersøgelse af unge hjemløse på Frederiksberg. Hjemløsestaben, Plan- og Projektstaben, Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedsområdet og Chocam.fl. 2004 i SFI (2012): Børneforløbsundersøgelsen – del V. 15-åriges hverdagsliv og udfordringer.	Bilag B er et notat til kortlægning af unge i risiko for hjemløshed. I notatet klarlægges det, at 50 pct. af de unge i hjemløshed i Frederiksberg Kommune har været anbragt uden for hjemmet eller haft en børnesag. Tidligere anbragte unge oplever oftere hjemløshed, fordi de ikke formår at mobilisere deres ressourcer.
	Review: Indsatser i forhold til unge med hjemløseproblematikker, (2014) SPUK, Socialt og pædagogisk udviklings- og kursuscenter.	Dette review er del af en forundersøgelse gennemført af SPUK med RealDania, Bikubefonden, Helsefonden og Københavns Kommune som opdragsgivere. Reviewet giver et samlet overblik over forskningsbaseret viden om unge ramt af eller i risiko for at blive ramt af hjemløshed. I forundersøgelsen finder man, at tidligere anbragte udgør en væsentlig andel af unge ramt af hjemløshed. Internationale opgørelser over, hvor stor andelen er, svinger mellem 15-50 pct. Forskningen viser, at tidligere anbragtes overgang til selvstændighed/egen bolig foregår tidligere, hurtigere og mere abrupt end for andre unge.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
Opvækst i sociale boligområder.	Public Health Wales: Adverse Childhood Experience. ACE presentation for CHC.	Nærværende kilde er en præsentation af skadelige børneoplevelser i Wales lavet af Wales National Health Service. Der præsenteres en sammenhæng mellem opvækst i sociale eller kommunale boligområder og hjemløshed i voksenalderen.
Har nære familiære relationer.	Mayock, P., Corr, M. and O'Sullivan, E. (2011). Homeless young people, families and change: family support as a facilitator to exiting homelessness. <i>Child & Family Social Work</i> , 16(4), pp.391-401.	<p>Artiklen er baseret på et biografisk langtidsstudie af unge hjemløse i Dublin, Irland. Fokus er på familierelationer, kontakt til familien, familien som faktor for at ende i hjemløshed, men også som mulighed for at komme ud af hjemløshed.</p> <p>Studiet viser, at familien kan være kernen til, at den unge igen kommer ud af hjemløshed.</p>
	Bilag B notat. Kortlægning af unge i risiko for hjemløshed(forthcoming).	Bilag B er et notat til kortlægning af unge i risiko for hjemløshed. I notatet henvises der til et studie fra US National Longitudinal Study of Adolescent Health, som viser, at unge, der oplever høj kvalitet af deres familiære relationer, har 21 pct. lavere odds for at ende i hjemløshed sammenlignet med unge, der ikke oplever kvalitet i deres familiære relationer.
Har en støttende omsorgsperson.		Udledt på baggrund af praksiserfaring og med inddragelse af kommuner og socialstyrelsen.

Dimensionen: Psykisk sårbarhed

Dimensionen psykisk sårbarhed dækker den unges psykiske helbred. Det at have psykiske vanskeligheder eller (diagnosticeret) psykiske lidelser anses som en risikofaktor i forhold til forskellige former for social udsathed. Omvendt er det vigtigt at være opmærksom på, at det kan trække i modsat retning af en bekymring om hjemløshed, hvis den unge fx allerede er under behandling og kan dermed reducere risikoen for hjemløshed.

Dimensionen er vigtig, da litteraturen viser, at der er en overrepræsentation af unge med psykiske vanskeligheder blandt unge i hjemløshed. Endvidere afdækker et studie, at de unges mentale udfordringer begyndte før, de blev ramt af hjemløshed. Endelig ved vi også, at psykisk sårbarhed kan være første tegn på udvikling af psykiske lidelser.

Nedenstående tabel viser vidensgrundlaget for indikatorer under dimensionen. I tabellens midterste kolonne henvises til den litteratur eller det redskab, som de enkelte indikatorer er fundet i. I tabellens højre kolonne fremgår en beskrivelse af hver kilde.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskningsredskab/kilde
<ul style="list-style-type: none"> • Psykisk sårbarhed (udviser fx tegn på angst, depression mv.). • Psykiatrisk diagnose. • Psykiske lidelser (udviser tegn på psykoser, skizofreni mv.). 	<p>Donley, A. and Wright, J. (2017). The health of the homeless. <i>Sociology Compass</i>, 12(1), p.e.12550.</p>	<p>Både international og dansk forskning peger på, at en stor del af målgruppen af unge i risiko for hjemløshed er unge, der udviser psykisk sårbarhed. Litteraturen peger entydigt på, at psykisk sårbarhed både er en årsag til og et produkt af hjemløshed.</p>
	<p>Youth Rights! Right now! Ending Youth Homelessness: A HUMAN RIGHTS GUIDE FEANTSA, Dec. 2016 – Report.</p>	
	<p>Rambøll Management Consulting og VIVE (2018). <i>En helhedsorienteret og tidlig indsats mod hjemløshed blandt unge og unge i risiko for hjemløshed (Ungeprojektet)</i>. Evalueringsrapport.</p>	
	<p>Kozloff, N., Adair, C., Palma Lazgare, L., Poremski, D., Cheung, A., Sandu, R. and Stergiopoulos, V. (2016). "Housing First" for Homeless Youth with Mental Illness. <i>PEDIATRICS</i>, 138(4), pp.e.20161514–e20161514.</p>	<p>Canadisk artikel, der undersøger effekten af Housing First-indsatser på unge med mentale udfordringer. Man undersøger derfor specifikt den del af ungegruppen, som både er i en hjemløshedssituation og har mentale problemer. Tallene for psykiske lidelser er estimeret til at være dobbelt så høje hos canadiske unge i hjemløshed sammenlignet med den generelle population i samme aldersgruppe.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskningsredskab/ kilde
	Rambøll Management Consulting og VIVE (2018). <i>En helhedsorienteret og tidlig indsats mod hjemløshed blandt unge og unge i risiko for hjemløshed (Ungeprojektet)</i> . Evalueringsrapport.	I rapporten beskrives det, hvordan 95 pct. af de unge i projektet i større eller mindre grad har psykiske vanskeligheder, og at 29 pct. har en psykiatrisk diagnose. Af de, der har fået stillet diagnose, er ADHD/ADD, angst og depression de mest udbredte diagnoser. Svære psykiske lidelser som skizofreni/skizotypi og borderline er i mindre grad fremkomme hos den danske målgruppe i projektet.
	Public Health Wales: Adverse Childhood Experience. ACE presentation for CHC.	Nærværende kilde er en præsentation af skadelige børneoplevelser i Wales lavet af Wales National Health Service. Det præsenteres her, at der er en sammenhæng mellem psykiske problemer og hjemløshed i voksenalderen.
	Goar, Michelle J., "Adverse Childhood Experiences and Other Risk Factors in a Homeless Youth Population" (2015). <i>Master of Social Work Clinical Research Papers</i> . Paper 446.	Det er et kvantitativt studie af negative barndomsoplevelser og andre risikofaktorer i en population af unge i hjemløshed. Baseret på en litteraturgennemgang fandt man, at flere unge i hjemløshed har psykiske lidelser, særligt PTSD og depression end unge uden for hjemløshed. Ofte udviser de komorbiditet, – overfor brug af rusmidler kombineret med anden psykisk lidelse, særligt PTSD. Studiet viste, at unge, som har været/er i en hjemløshedssituation, har højere PTSD score end unge, der ikke har været/er i hjemløshed.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskningsredskab/ kilde
	SFI 2013, Hjemløshed i Danmark, 2013, National kortlægning.	SFIs hjemløsetælling fra 2013 viser, at 51 pct. af borgere i hjemløshed mellem 18 og 24 år har en psykisk lidelse.
	Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. and Schwan, K. (2016). <i>WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey</i> . COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press.	Kvantitativ undersøgelse af 1.103 13-24-årige unge i hjemløshed fra Canada. I undersøgelsen beskrives unges veje ind i hjemløshed, unge i hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser. I studiet rapporterer 41 pct. af de deltagende, at de er blevet testet positive for ADHD i deres skoletid.
Er i behandling (fx hos psykolog eller i behandlingspsykiatrien).		Udledt på baggrund af praksis erfaring og med inddragelse af kommuner og socialstyrelsen.
Er i gang med at blive udredt.	Rambøll og VIVE (2018). Afprøvning af midlertidige overgangsboliger med ICM-bostøtte til unge i hjemløshed – afsluttende evaluering.	I rapporten præsenteres resultaterne af fire kommuners arbejde med midlertidige overgangsboliger til unge i hjemløshed ud fra en ICM-bostøtte. I overgangsboligprojektet ses en udredelse af de unges støttebehov som første skridt i at kunne udarbejde en konkret handleplan for den videre støtte, herunder, bolig, uddannelse og beskæftigelse og øvrige forhold. Således kan udredningen være med til at sikre, at den unge i risiko for hjemløshed får den bedst mulige støtte fremadrettet.

Dimensionen: Rusmiddelproblematikker og afhængighed

Dimensionen rusmiddelproblematikker og afhængighed er vigtig at få afdækket, da der er en stor overrepræsentation af unge i hjemløshed, som også har problemer med rusmidler. Endvidere ses det også, at næsten halvdelen af alle unge i hjemløshed havde et registreret problematisk forbrug af rusmidler forud for deres hjemløshed.

Rusmiddelproblematikker og afhængighed kan medføre dels en turbulent livsstil, hvor det kan være svært at fastholde en bolig, dels have økonomiske og sundhedsmæssige konsekvenser for de unge. Nedenstående tabel viser vidensgrundlaget for indikatorer under dimensionen. I tabellens midterste kolonne henvises til den litteratur eller det redskab, som de enkelte indikatorer er fundet i. I tabellens højre kolonne fremgår en beskrivelse af hver kilde.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
Problematiske forbrug rusmidler, stoffer, alkohol, hash, medicin.	VIVE, 2016: Risikofaktorer omkring hjemløshed.	Artiklen beskriver de risikofaktorer, som der er for hjemløshed i Danmark på baggrund af en risikoanalyse. Der inddrages resultater fra andre SFI-forskeres rapporter. Studiet konkluderer, at en af de største enkeltstående risikofaktorer i forhold til hjemløshed er alkohol- og stofmisbrug. Forskningen går på tværs af målgrupper og dækker hele hjemløshedspopulationen.
	Schwan, K., French, D., Gaetz, S., Ward, A., Akerman, J. and Redman, M. (2018). <i>Preventing youth homelessness: An international review of evidence</i> . Wales Centre for Public Policy.	Kvantitativ undersøgelse af 1.103 13-24-årige unge i hjemløshed fra Canada. Undersøgelsen beskriver unges veje ind i hjemløshed, unge under hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser. Undersøgelsen finder, at en tredjedel af deltagerne havde et overforbrug af rusmidler inden deres hjemløshedssituation.
	Douglas L. Polcin (2016) Co-occurring substance abuse and mental health	Forskningen i USA viser gennemgående, at omkring en tredjedel af borgere i hjemløshed har et problematisk forbrug af alkohol og stoffer, og en tredjedel mere har på et tidspunkt i deres liv haft et sådan overforbrug.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	Eilís Lawlor and Niamh Bowen: Limerick Youth Housing Evaluation Report Focus Ireland, 2017.	Et irsk litteraturstudie, der beskriver den irske LYH – Limerick Youth Housing-tilgang. Studiet viser, at op mod en tredjedel af de unge i undersøgelsen havde et problematisk forbrug af rusmidler, inden deres hjemløshed opstod.
	VIVE, 2017: Hjemløshed i Danmark 2017. National kortlægning.	Hjemløsetællinger fra hhv. 2013, 2015 og senest fra 2017 har vist en overrepræsentation fra unge med et problematisk forbrug af rusmidler og alkohol. Den seneste hjemløsetælling udarbejdet af VIVE i 2017 viser, at andelen med registeroplyst problematisk forbrug af rusmidler blandt de unge mænd i hjemløshed er 61 pct., mens det gælder 34 pct. af de unge kvinder i hjemløshed.
Tegn på ludomani.		Udledt på baggrund af praksiserfaring og med inddragelse af kommuner og socialstyrelsen.

Dimensionen: Skole, uddannelse og beskæftigelse

I dimensionen skole, uddannelse og beskæftigelse kigges der nærmere på, om den unge er under uddannelse eller i beskæftigelse, om han/hun er motiveret for dette eller omvendt, om den unge har mange uafsluttede uddannelsesforløb bag sig, ikke møder op på arbejde/har højt fravær eller har mange jobskifte. Dette skyldes, at uddannelse og beskæftigelse kan virke beskyttende for personen på mange sociale parametre, mens fraværet af dette kan udgøre en risiko og have store økonomiske konsekvenser.

I arbejdet med denne dimension er det vigtigt både at være opmærksom på den unges nuværende situation, men også den tidligere historik.

Nedenstående tabel viser vidensgrundlaget for indikatorer under dimensionen. I tabellens midterste kolonne henvises til den litteratur eller det redskab, som de enkelte indikatorer er fundet i. I tabellens højre kolonne fremgår en beskrivelse af hver kilde.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
<p>Højt fravær på uddannelse/arbejdsplads.</p> <p>Manglende tilknytning til uddannelse.</p> <p>Den unge føler sig utilpas på sin uddannelse/arbejdsplads.</p> <p>Dropper ud af uddannelse gentagne gange.</p>	<p>Frederiksberg Kommune 2012: Undersøgelse af unge hjemløse på Frederiksberg. Hjemløsestaben, Plan- og Projektstaben, Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedsområdet.</p>	<p>Undersøgelse med henblik på at tilvejebringe ny viden om hjemløse i alderen 18-24 år på Frederiksberg. Undersøgelsen finder, at unge i en hjemløshedssituation ofte er kendetegnet ved manglende uddannelsesparathed/modenhed, dårlig skolegang, lav faglighed - dårlige eller manglende resultater fra folkeskolen, begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet. Der henvises til en kortlægning af hjemløshed i Frederiksberg Kommune, som viser, at 60 pct. af de unge i hjemløshed i Frederiksberg Kommune har folkeskolen som højest gennemført uddannelse, 25 pct. har hverken gennemført folkeskolen eller anden tilsvarende uddannelse.</p>
	<p>VIVE, 2017. Hjemløshed i Danmark 2017. National kortlægning</p>	<p>Den danske hjemløsetælling udført i 2017 viser at den hyppigste indtægtskilde blandt de hjemløse borgere er kontanthjælp, hvilket samlet set 69 pct. modtager i 2017. Andelen på kontanthjælp har været stigende siden 2009, hvor andelen udgjorde 60 pct., mod 66 pct. i 2011, 67 pct. i 2013 og 70 pct. i 2015.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
Mister sit arbejde/arbejdsløshed.	Public Health Wales: Adverse Childhood Experience. ACE presentation for CHC.	Nærværende kilde er en præsentation af skadelige børneoplevelser i Wales lavet af Wales National Health Service. Der præsenteres en sammenhæng mellem arbejdsløshed og hjemløshed i voksenalderen.
I job (herunder fritidsjob) eller uddannelse.	Opsamlende notat: Forslag til pejlemærker og indsatsområder - unge ramt af hjemløshed (2015) SPUK, Socialt og pædagogisk udviklings- og kursuscenter.	Det er et opsamlende notat om forslag til pejlemærker og indsatsområder for unge, der er ramt af hjemløshed eller i risiko for hjemløshed. Notatet bygger på en foranalyse vedr. indsatser ift. unge med hjemløseproblematikker. Foranalysen bygger på indsamling og analyse af eksisterende viden om hjemløshed blandt unge i Danmark og internationalt, en interessentanalyse med ungepanel, forskerpanel og ekspertpanel samt en heldagsworkshop med unge, der har oplevet hjemløshed foruden relevante interessenter, herunder repræsentanter for sociale ungeindsatser, kriminalforsorg, UU- og jobcentre m.fl. I notatet fremgår det, at unge i risiko for eller i hjemløshed ofte har behov for et job som det næst vigtigste basale behov efter behovet for en permanent bolig. Gennem en tilknytning til en virksomhed, der stiller overskuelige og realistiske krav til de unge, får de unge et ansvar tilbage, som også kan smitte af på deres evne til i øvrigt at kunne håndtere deres hverdagsliv.
Den unge trives på sin uddannelse/arbejdsplads.	Why Do Schools Matter? The homeless hub.	Af artiklen 'Why Do Schools Matter?' fremstår det, at trivsel på uddannelsesstedet mindsker sandsynligheden for, at unge ender i en hjemløsesituation. Det fremhæves endvidere, at undervisere ofte er de første voksne uden for familien, som kan blive opmærksomme på underliggende problemer, der kan føre til hjemløshed i ungdommen. Man anbefaler derfor skolebaserede indsatser, som kan sikre, at unges risiko for hjemløshed adresseres, at den unge og familiens behov kortlægges, og der laves en plan.

Dimensionen: Udviklingen og adfærd

Dimensionen udvikling og adfærd kigger på de unges udvikling og adfærdsfaktorer, der kan gøre dem i større eller mindre risiko for hjemløshed. Dette kan komme til udtryk ved, at personen udviser problemer med almindelig daglig livsførelse, da det kan være et udtryk for, at de har svært ved at navigere i deres liv. Endvidere kan den unges kønsidentitet og seksuel orientering også være en risikofaktor, da studier peger på, at unge fra

LGBTQ2S-miljøer har en forhøjet risiko for hjemløshed. Endvidere peges der på, at diskrimination er en forklarende faktor ift. risiko for hjemløshed.

Dog er der også en række faktorer, som kan virke beskyttende. Hvis disse faktorer er svage, kan det omvendt øge risikoen for hjemløshed.

Nedenstående tabel viser vidensgrundlaget for indikatorer under dimensionen. I tabellens midterste kolonne henvises til den litteratur eller det redskab, som de enkelte indikatorer er fundet i. I tabellens højre kolonne fremgår en beskrivelse af hver kilde.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
Den unge udviser problemer med almindelig daglig livsførelse (ADL) (fx manglende hygiejne, beskidt tøj mv.).	Rambøll og SFI (2016): En styrket sammenhængende og helhedsorienteret indsats mod hjemløshed blandt unge, med særligt fokus på forebyggelse og tidlig indsats – Ungeprojektet – midtvejsevaluering.	Midtvejsevalueringen af ungeprojektet, et udviklings- og afprøvningsprojekt, som havde til formål at udvikle og styrke indsatsen for unge i hjemløshed og unge i risiko for hjemløshed. Evalueringen viser, at 62 pct. af de unge, som var i risiko for hjemløshed, havde problemer med at varetage dagligdagsfunktioner ved indsatsens opstart.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
<p>Kønsidentitet og seksuel orientering (LGBTQ2S) – og manglende accept fra familie/netværk.</p>	<p>LGBTIQ homelessness. (2018). <i>The Magazine of Feantsa</i>, (Autumn 2017). FEANTSA.</p>	<p>Magasinet 'The Magazine of Feantsa' består af en række artikler, som undersøger hjemløshed blandt LGBTQ-unge, og hvilke udfordringer der specifikt gør sig gældende for gruppen.</p> <p>Magasinet finder at der i den internationale forskning findes der bred enighed om, at LGBTQ2S unge udgør en særlig risikogruppe for hjemløshed. Tallene viser, at de er stærkt overrepræsenteret i hjemløshedsstatistikkerne, særligt hvad angår de unge under 25 år.</p> <p>Viden om målgruppen i relation til hjemløshed skal primært findes i udlandet. Den eksisterende litteratur er primært fra Canada, USA og England. Området bliver omtalt som "det skjulte problem" inden for hjemløshed bl.a. som følge af manglende offentlig opmærksomhed og debat. Som årsagsforklaring ses det, at LGBTQ2S-unge i højere grad end den resterende del af unge i hjemløshed oplever problemer i familien, at de har lavere grad af uddannelse og i højere grad er udsat for mobning. LGBTQ2S-unge føler sig oftere ensomme og har været udsat for flere traumatiske oplevelser i barndommen. De har generelt dårligere helbred, udviser flere stresssymptomer og har en højere grad af selvmordsforsøg end unge bredt.</p>
	<p>Where am I going to go? Intersectional Approaches to Ending LGBTQ2S Youth Homeless in Canada & the US (2017). Canadian Observatory on Homelessness.</p>	<p>Bogen omfatter en undersøgelse af de identitetsrelaterede strukturelle barrierer LGBTQ2S-unge oplever. I bogen fremgår det, at LGBTQ2S-målgruppen udgør 20-40 pct. af alle unge i hjemløshed i Canada.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	<p>Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. and Schwan, K. (2016). WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey. COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press.</p>	<p>Kvantitativ undersøgelse af 1.103 13-24-årige unge i hjemløshed fra Canada. Artiklen beskriver de unges veje ind i hjemløshed, unge i hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser. Disse studier viser, at unge fra LGBTQ2S-miljøer ofte ender i hjemløshed grundet familiernes manglende accept af deres seksuelle orientering eller kønsidentitet. En manglende accept, der kan betyde, at den unge enten selv vælger at fraflytte hjemmet eller bliver smidt ud af forældrene. For LGBTQ2S-unge er dette ligeledes fremført som en af de væsentligste årsager til deres hjemløshed. Et studie viser, at over halvdelen af LGBTQ2S-unge i hjemløshed oplevede fordomme eller diskrimination fra deres familier.</p>
Seksuel risikoadfærd.	<p>Goar, Michelle J., "Adverse Childhood Experiences and Other Risk Factors in a Homeless Youth Population" (2015). <i>Master of Social Work Clinical Research Papers</i>. Paper 446. (Baseret på litteraturgennemgang - ikke studiets egne fund).</p>	<p>Studiet er en kvantitativ analyse af negative barndomsoplevelser og andre risikofaktorer i en hjemløs ungdomspopulation. Studiet viser, at unge i hjemløshed er mere seksuelt aktive og har tidligere seksuel debut end unge, der ikke er i en hjemløssituation (ofte 12-13-årsalderen). Unge i hjemløshed har ofte flere partnere og dyrker ubeskyttet sex. Unge i hjemløshed har højere rater af kønssygdomme end unge, der ikke er i hjemløshed.</p>
Oplever diskrimination (fx etnisk, seksuelt mv.).	<p>Youth Rights! Right now! Ending Youth Homelessness: A HUMAN RIGHTS GUIDE FEANTSA, Dec. 2016 – Report.</p>	<p>Guide til implementering af Housing First for Youth baseret på menneskerettighedsprincipper. Studier peger på, at diskriminationen er en forklarende faktor for, at LGBTQ2-gruppen udsættes for marginalisering, hvilket forstærker deres risiko for at ende i hjemløshed.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	<p>LGBTIQ homelessness. (2018). <i>The Magazine of Feantsa</i>, (Autumn 2017). FEANTSA.</p>	<p>Artiklen undersøger hjemløshed blandt LGBT2Q-unge, og hvilke udfordringer der specifikt gør sig gældende for gruppen. Artiklen peger på en systemisk faktor for hjemløshed som følge af oplevet diskrimination på boligmarkedet. I en undersøgelse fra 2012 oplevede 13 pct. af målgruppen diskrimination på boligmarkedet. Der se endvidere en generelt lavere deltagelse for LGBTQ2S-unge i relevante hjemløshedsprogrammer og indsatser som følge af samfundsmæssig og institutionel stigmatisering, frygt, chikane og diskrimination.</p>
	<p>Gaetz, S., O’Grady, B., Kidd, S. and Schwan, K. (2016). <i>WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey</i>. COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press.</p>	<p>Artiklen undersøger hjemløshed blandt lidt over 1.000 unge, og hvilke udfordringer der gør sig gældende for unge i hjemløshed. Studiet viser, at homofobi, racisme og transfobi medfører en overvægt af LGBT2Q-unge i hjemløshed. Litteraturen viser desuden, at delgruppen af transkønnede og ikke binært kønnede unge har højere risiko for at blive ramt af hjemløshed, før de fylder 16 år end øvrige ciskønnede unge (ciskønnet er en person, der identificerer sig med det køn, de biologisk er født med).</p>
	<p>LGBTIQ homelessness. (2018). <i>The Magazine of Feantsa</i>, (Autumn 2017). FEANTSA.</p> <p>Kidd, S., Slesnick, N., Frederick, T., Karabanow, J., Gaetz, S. (2018). <i>Mental Health and Addiction</i>.</p> <p>Where am I going to go? Intersectional Approaches to Ending LGBTQ2S Youth Homeless in Canada & the US (2017). Canadian Observatory on Homelessness.</p>	<p>Studierne peger på, at de unge kan opleve seksuel eller kønsmæssig diskrimination i systemer, der ikke er indrettet til eller tager højde for særlige behov, der kan være blandt de unge. Det kan fx være ved ophold på herberg eller forsorgshjem, hvor deres seksuelle baggrund eller kønsmæssige identitet kan være grundlag for yderligere overgreb eller diskrimination blandt beboere eller utilsigtet diskrimination blandt personalet. Det betyder, at nogle unge kan føle sig mere sikre på gaden end på boformer.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	<p>Kidd, S., Slesnick, N., Frederick, T., Karabanow, J., Gaetz, S. (2018). <i>Mental Health and Addiction Interventions for Youth Experiencing Homelessness: Practical Strategies for Front-line Providers</i>. Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.</p>	<p>Bogen består af en række adskilte artikler, hvor den primære målgruppe er unge i hjemløshed i alderen 16-24 år. Forskning inden for oprindelige befolkningsgrupper og hjemløshed peger på en tæt sammenhæng mellem hjemløshed og historisk diskrimination som følge af tidligere kolonisering. Denne diskrimination beskrives som en konkret risikofaktor for målgruppen. Forskelle i kulturelle forventninger, traditioner og forståelse af acceptabel adfærd fx omkring børneopdragelse eller eksempelvis som følge af den unges åbenhed omkring egen seksualitet eller kønsidentitet kan være medvirkende årsag til, at unge med minoritetsbaggrund rammes af hjemløshed. Det kan skærpe konflikter mellem den unge og forældre eller på tværs af generationer. Unge med minoritetsbaggrund har i et canadisk studie peget på familiekonflikt og overgreb og/eller omsorgssvigt som primære årsager til deres hjemløshedssituation.</p> <p>Det nationale At Home/Chez soi-studie af Housing First i Canada (2014) har vist, at voksne flygtninge og indvandrere er særligt udsatte for at blive ramt af hjemløshed som følge af diskrimination, når de fx søger job eller bolig.</p>
	<p>VIVE, 2017: Hjemløshed i Danmark 2017.</p>	<p>Den danske hjemløsetælling 2017 viser, at ud af gruppen af unge mellem 18-24 år i hjemløshed er 16 pct. efterkommere og syv pct. indvandrere. Det betyder, at godt hver fjerde unge i hjemløshed mellem 18 og 24 år har minoritetsbaggrund (23 pct.). For unge mellem 25-29 år i hjemløshed har 27 pct. minoritetsbaggrund.</p>

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
<p>Kan håndtere og regulere egen adfærd og følelser.</p>	<p>Public Health Wales: Adverse Childhood Experience. ACE presentation for CHC.</p>	<p>Nærværende kilde er en præsentation af skadelige børneoplevelser i Wales lavet af Wales National Health Service. Her præsenteres det, at evnen til at kunne håndtere egen adfærd og egne følelser er medvirkende til at skabe modstandsdygtighed/resiliens.</p>
<p>Den unge udviser en følelse af at kunne overvinde modgang og styre egen skæbne.</p>	<p>Public Health Wales: Adverse Childhood Experience. ACE presentation for CHC.</p>	<p>Nærværende kilde er en præsentation af skadelige børneoplevelser i Wales lavet af Wales National Health Service. Det præsenteres, at unge, som er i stand til at udvise en følelse af at kunne overvinde modgang og styre egen skæbne, medvirker til at skabe modstandsdygtighed/resiliens.</p>

Dimensionen: Venner og adfærd

Dimensionen venner og netværk omhandler kendetegn ved den unges nære netværk – særligt i form af venner og bekendte. Det kan dreje sig om, hvorvidt betydningsfulde venner og bekendte agerer positive eller negative rollemodeller for personen. Udover en persons familie kan netværk (eller mangel på samme) i form af venner og bekendte have indflydelse på henholdsvis dysfunktionel og funktionel udvikling hos en person. Fx viser et tidligere studie, at fire ud af fem unge i hjemløshed

havde oplevet mobning i grundskolen. Endvidereses der i dimensionen også på fritidsliv, som er den tidsperiode af dagen, hvor personen ikke er i skole, på en uddannelsesinstitution eller arbejde. Fritidsliv omhandler deltagelse i eller fravær af deltagelse i aktiviteter, der knytter sig til et aktivt fritidsliv.

Nedenstående tabel viser vidensgrundlaget for indikatorer under dimensionen. I tabellens midterste kolonne henvises til den litteratur eller det redskab, som de enkelte indikatorer er fundet i. I tabellens højre kolonne fremgår en beskrivelse af hver kilde.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
Er en del af en problematisk ungegruppering.		Udledt på baggrund af praksis erfaring og med inddragelse af kommuner og Socialstyrelsen.
Føler sig ensom, har ingen venner.		Udledt på baggrund af praksis erfaring og med inddragelse af kommuner og Socialstyrelsen.
Bliver mobbet.	Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. and Schwan, K. (2016). <i>WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey</i> . COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press.	Kvantitativ undersøgelse af 1.103 13-24-årige unge i hjemløshed fra Canada. Undersøgelsen beskriver de unges veje ind i hjemløshed, unge i hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser. Studiet viser, at over 80 pct. af de unge i hjemløshed har oplevet mobning i grundskolen.
Trækker sig fra tidligere fællesskaber (herunder fritidsaktiviteter).		Udledt på baggrund af praksis erfaring og med inddragelse af kommuner og Socialstyrelsen.
Vold i nære relationer (fx kæreste eller voksne omsorgspersoner).	FEANTSA Policy Statement (2007): Homelessness and Domestic Violence Tailoring Services to meet the needs of women who are homeless and fleeing domestic violence. From the FEANTSA Health and Social Protection Working Group.	I FEANTSA's politiske afhandling fremgår det, at vold i hjemmet kan være forårsagende til hjemløshed. Når ofre for vold i hjemmet flygter og søger hjælp, betragtes de i henhold til FEANTSA'S ETHOS-typologi af hjemløshed som juridisk hjemløse. Nogle lande tilbyder tilflugtscentre for kvinder i denne situation, men indsatserne er midlertidigt utilstrækkelige.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
<p>Er en del af positive ungefællesskaber, deltager i meningsfulde fritidsaktiviteter, har flere nære venner, har en kæreste/samlever/ægtefælle.</p>	<p>Opsamlende notat: Forslag til pejlemærker og indsatsområder – unge ramt af hjemløshed (2015) SPUK, Socialt og pædagogisk udviklings- og kursuscenter.</p> <p>Review: Indsatser i forhold til unge med hjemløseproblematikker (2014) SPUK, Socialt og pædagogisk udviklings- og kursuscenter. Afsnittet bygger på viden fra Robinson 2008, Elsleys et al. 2007, Deth et al. 2009, Stewart, Miriam; et al. 2010.</p>	<p>Det er et opsamlende notat om forslag til pejlemærker og indsatsområder for unge, der er ramt af hjemløshed eller i risiko for hjemløshed. I notatet fremgår det, at et godt netværk kan være en beskyttelsesfaktor for hjemløshed. Årsagen er, at der er enighed om, at hjemløshed indebærer et tab af selvværd, identitet og netværk. Der er derfor brug for, at de unge, både mens de er ramt af hjemløshed og efterfølgende, støttes i at få (gen) etableret netværk og venskaber, sådan at de unge ikke efterlades alene i ensomhed og stigmatisering.</p> <p>Dette review er del af en forundersøgelse gennemført af SPUK med RealDania, Bikubefonden, Helsefonden og Københavns Kommune som opdragsgivere. Reviewet giver et samlet overblik over forskningsbaseret viden om unge ramt af eller i risiko for at blive ramt af hjemløshed. Et studie viser, at hjemløshed indebærer et tab af selvværd, identitet og netværk. For at imødegå disse tab anbefaler studiet, at man støtter de unge i at bevare deres netværk. Kontaktpersonsordninger, mentor- og 'buddy'-ordninger anbefales bredt.</p>
<p>Et eller flere stabile, omsorgsfulde barn-voksen-forhold.</p>	<p>Public Health Wales: Adverse Childhood Experience. ACE presentation for CHC.</p>	<p>Nærværende kilde er en præsentation af skadelige børneoplevelser i Wales lavet af Wales National Health Service. Her præsenteres det, at et eller flere stabile, omsorgsfulde barn-voksen-forhold er medvirkende til at skabe modstandsdygtighed/resiliens.</p>

Dimensionen: Kriminalitet

Kriminalitet kan ikke konkluderes som en enkeltstående faktor, der udløser hjemløshed, men kan udgøre en medvirkende risikofaktor til hjemløshed. Kriminel adfærd medfører ofte gæld til fx bander eller til bøder og retsudgifter, som kan skabe økonomiske uholdbare situationer. Endvidere kan kriminalitet også medføre kontakt med uhensigts-

mæssige grupper med kriminel adfærd, hvorfor dimensionen i en vis grad kan kobles til både dimensionen om økonomi og til venner og netværk.

Nedenstående tabel viser vidensgrundlaget for indikatorer under dimensionen. I tabellens midterste kolonne henvises til den litteratur eller det redskab, som de enkelte indikatorer er fundet i. I tabellens højre kolonne fremgår en beskrivelse af hver kilde.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
Udøver kriminelle handlinger.	Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. and Schwan, K. (2016). <i>WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey</i> . COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press.	Kvantitativ undersøgelse af 1.103 13-24-årige unge i hjemløshed fra Canada. Undersøgelsen beskriver de unges veje ind i hjemløshed, unge i hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser. Undersøgelsen peger på, at hjemløshed udgør en medvirkende risikofaktor for kriminel aktivitet.
	Edalati, H., Nicholls, T., Crocker, A., Roy, L., Somers, J. and Patterson, M. (2017). Adverse Childhood Experiences and the Risk of Criminal Justice Involvement and Victimization Among Homeless Adults with Mental Illness. <i>Psychiatric Services</i> , 68(12), pp.1288-1295.	Artiklen bygger på data fra At Home/ Chez Soi-evalueringen fra Canada. Målgruppen er voksne over 18 år med psykiske sygdomme, som befinder sig i en hjemløsesituation. Artiklen undersøger sammenhængen mellem adverse childhood experiences (traumer) og involvering i kriminel aktivitet og /eller offergørelse. Forskningen tegner et klart billede af, at hjemløshedssituationer og perioder er forbundet med kriminelle handlinger, fx butikstyveri, ophold på offentlige pladser, vold og overgreb samt involvering i stofhandel og forbrug. Alt dette øger ligeledes kontakten med grupper med kriminel adfærd. Denne kriminelle adfærd medfører ofte øget gæld, fx til bander eller til bøder og retsudgifter, som kan være medvirkende til efterfølgende episoder af hjemløshed.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
	VIVE, 2017: Veje ind og ud af hjemløshed – en undersøgelse af hjemløshedens forløb og dynamik.	På baggrund af data fra Hjemløsetællingerne og fra landets herberger (§ 110-boformer) i perioden 2009–2015 analyseres hjemløshedens karakter og dynamik over tid. I dansk sammenhæng viser forskning, at socialt udsatte borgere ofte har flere bevægelser ind og ud af hjemløshed over et livsforløb.
	Public Health Wales: Adverse Childhood Experience. ACE presentation for CHC.	Nærværende kilde er en præsentation af skadelig børne oplevelser i Wales lavet af Wales National Health Service. Der præsenteres en sammenhæng mellem kriminalitet og hjemløshed i voksenalderen. Dette betyder at borgere med episodisk hjemløshed gradvist vil blive mere og mere kriminaliseret.
Er selv blevet udsat for kriminelle handlinger.	Edalati, H., Nicholls, T., Crocker, A., Roy, L., Somers, J. & Patterson, M. (2017). Adverse Childhood Experiences and the Risk of Criminal Justice Involvement and Victimization Among Homeless Adults with Mental Illness. <i>Psychiatric Services</i> , 68(12), pp.1288–1295.	Artiklen bygger på data fra At Home/ Chez Soi-evalueringen fra Canada. Målgruppen er voksne over 18 år med psykiske sygdomme, som befinder sig i en hjemløsesituation. Forskningen viser en sammenhæng mellem det at have været udsat for en kriminel handling og at være i hjemløshedssituation.
Har en tidligere dom/er tidligere indsat.	VIVE, 2016: Risikofaktorer omkring hjemløshed. <i>Artiklen bygger på viden</i> fra Lars Benjaminsen (2015): Homelessness in a Scandinavian welfare state: The risk of shelter use in the Danish adult population, <i>Urban Studies</i> .	Artiklen beskriver de risikofaktorer, som der er for hjemløshed i Danmark, på baggrund af en risikoanalyse. Der inddrages resultater fra andre SFI-forskere rapporter. Det konkluderes, at en af de største enkeltstående risikofaktorer for voksne i forhold til hjemløshed er tidligere fængselsdomme.
Har været anbragt i sikret/særlig sikret institution.		Udledt på baggrund af praksiserfaring og med inddragelse af kommuner og Socialstyrelsen.

Dimensionen: Funktionsnedsættelse

Dimensionen funktionsnedsættelse omhandler forskellige funktionsnedsættelser. Dette er vigtigt, da eksempelvis unge med indlæringsvanskeligheder er overrepræsenteret i hjemløshedspopulationen.

Nedenstående tabel viser vidensgrundlaget for indikatorer under dimensionen. I tabellens midterste kolonne henvises til den litteratur eller det redskab, som de enkelte indikatorer er fundet i. I tabellens højre kolonne fremgår en beskrivelse af hver kilde.

Opmærksomhedspunkt	Kilde	Forskning/redskabsbeskrivelse
Har somatiske problemer.	Van den Bree et al. (2009): A Longitudinal Population-Based Study of Factors in Adolescence Predicting Homelessness in Young Adulthood. <i>Journal of Adolescent Health</i> .	I forbindelse med <i>US National Longitudinal Study of Adolescent Health</i> er der foretaget en forløbsanalyse med fokus på sammenhængen mellem oplevelsen hjemløshed og risikofaktorer. I studiet finder man at, problematiske somatiske symptomer i sammenhæng med andre forhold er associeret med hjemløshed. Somatiske problemer fører ikke i sig selv til hjemløshed, men det er typisk for en væsentlig andel af målgruppen.
Kognitiv funktionsnedsættelse.		Udledt på baggrund af praksiserfaring og med inddragelse af kommuner og Socialstyrelsen.
ADHD.	Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. and Schwan, K. (2016). <i>WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey</i> . COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press.	Kvantitativ undersøgelse af 1.103 13-24-årige unge i hjemløshed fra Canada. Undersøgelsen beskriver de unges veje ind i hjemløshed, unge i hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser. Studiet viser, at 40 pct. er blevet diagnosticeret med ADHD.
Indlæringsvanskeligheder.	Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. and Schwan, K. (2016). <i>WITHOUT A HOME: The National Youth Homelessness Survey</i> . COH Research Report #14. Canadian Observatory on Homelessness Press.	Kvantitativ undersøgelse af 1.103 13-24-årige unge i hjemløshed fra Canada. Undersøgelsen beskriver de unges veje ind i hjemløshed, unge i hjemløshed samt forebyggende og indgribende indsatser. Studiet viser, at 50 pct. er blevet testet positive for indlæringsvanskeligheder.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen
Edisonsvej 18, 1.
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk

December 2019